

Kovemmin käsin

Suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2021

Kovemmin käsin

Suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2021

Annukka Paasivirta (toim.)
Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu
7/2021

Sisällys

Tiivistelmä	4
Johdanto	5
Osa I Taustaa kuritusväkivallasta	9
Käsitteellistä pohdintaa, <i>Essi Julin</i>	10
Osa II Asenteet	14
Tietoisuus laista on hieman heikentynyt	15
Ruumiillisen kurittamisen hyväksyttävyys	16
Kuritusväkivallan haitallisuus lapselle	21
Osa III Kokemukset kurittamisesta ja kuritusväkivallan käyttö	24
Kurituskeinojen käyttö on edelleen yleistä	25
Omat kurituskokemukset vaikuttavat asenteisiin ja kuritusväkivallan käyttöön	27
Osa IV Kaltoinkohtelun riskitekijät ja kannustava kasvat	32
Lasten kaltoinkohtelun riskiolot ja niiden suhde kuritusväkivaltaan ja ylisukupolvisuuteen, <i>Eija Paavilainen</i>	33
Kannustava kasvat	36
Yhteenveto ja johtopäätökset	42
Lähteet	45
Liitteet	49

Tiivistelmä

Kuritusväkivalta on ollut Suomessa lailla kiellettyä jo vuodesta 1984, mutta se ei ole kadonnut asenteista eikä teoista. Tämä selvitys on jatkumoa pitkäjänteiselle seurannalle suomalaisten kasvatusasenteista ja kuritusväkivallan käytöstä.

Tietoisuus kuritusväkivallan kieltämisestä lailla on hieman heikentynyt, ja asenteet vaikuttavat koventuneen. Erityisesti muutos näkyi kysymyksissä henkisen ja fyysisen väkivallan haitallisuudesta lapsen kasvulle ja kehitykselle. Näissä suhtautuminen oli kautta linjan sallivampaa. Asenteissa koko kyselyiden historian ajan ollut sukupuoliero näkyi myös tämän kyselyn vastauksista. Miehet suhtautuvat naisia hyväksyvämmiin kuritusväkivaltaan, ja osittain miesten asenteet olivat muuttuneet edellisiä kyselyjä sallivammiksi.

Kuritusväkivallan käyttö on pysynyt melko samanlaisena, mutta verrattuna vuoden 2017 kyselyyn miehet vastasivat nyt kurittaneensa enemmän kuin naiset. Ero kuitenkin selittyy pitkälti omilla kurituskokemuksilla, joita miehillä oli tässä aineistossa naisia enemmän. Suurin ja huomiota herättävin muutos eri kuritusväkivallan muotojen käytössä oli kovakouraisen kiinni tarttumisen tai retuuttamisen lisääntyminen. 32 % vastaajista vastasi käyttäneensä tätä kuritusväkivallan muotoa usein tai joskus.

Asenteisiin ja omaan käyttäytymiseen vaikuttaa eniten oma kuritustausta. Vastaajat, joilla oli omia lapsuudenkokemuksia vanhempiensa kurittamisesta, suhtautuivat kuritusväkivaltaan hyväksyvämmiin ja käyttivät kuritusväkivaltaa enemmän kuin vastaajat, joilla ei ollut omia kokemuksia kuritetuksi tulemisesta.

Kysely toteutettiin Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa. Kohderyhmänä olivat 15–79-vuotiaat suomalaiset Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 1 011 henkilöä. Tiedonkeruu toteutettiin 18.2.–2.3.2021.

Kyselyn tuloksia lukiessa on hyvä pitää mielessä kyselyn ajankohta keskellä koronapandemiaa. Tällä on saattanut olla vaikutusta. Toinen tekijä, jolla saattaa olla vaikutusta tuloksiin, on koronapandemiasta johtunut aineiston keruu sähköpostikyselynä internetpaneelissa eikä kasvokkain tapaamisiin perustuvana Omnibus-kyselynä. Sähköisesti vastaamalla on voinut olla helpompi vastata totuudenmukaisemmin vaikeaan aiheeseen.

Tulokset vahvistavat tarvetta tietoisuuden lisäämiselle kuritusväkivallasta, sen eri muodoista ja merkityksestä. Lisäksi tarvitaan nykyistä enemmän keskustelua lapsen hyvinvointia vahvistavista kasvatuskeinoista, kuten kannustavasta kasvatuksesta.

TERMIEN SELITYKSET

Kuritusväkivalta

Kuritusväkivalta on fyysistä tai henkistä väkivaltaa, jossa vanhempi, muu aikuinen tai esimerkiksi isompi sisarus pyrkii aiheuttamaan lapselle fyysistä tai henkistä kipua rangaistakseen tai säädelläkseen tämän käyttäytymistä. Kuritusväkivalta on esimerkiksi lapsen tukistamista, läimäyttämistä, pilkkaamista tai tahallista huomiotta jättämistä.

AVAINSANAT

väkivalta, kuritusväkivalta, kaltoin-kohtelu, kannustava kasvatusta

Johdanto

*"Kovempi sydän ja kovemmat kädet
häneen ovat takertuneet.
Tutuimmat kadut ja kivet ja ojat
ne poikamme piilottaneet.
Kovempi sydän ja kovemmat kädet
häneen ovat takertuneet.
Katu ei puhu,
ei tunnusta mitään,
mihin pojan kadottanut on.
Se, mihin sinä kajosit,
oli toisen omaa."
(PMMP)*

TUNNETUN KOVEMMAT KÄDET -POPKAPPALEEN kertosäkeessä lauletaan koskettavasti menetyksestä ja toiseen ihmiseen kajoamisesta. Laulun sanat tuntuvat jälleen ajankohtaisilta, kun niitä verrataan tähän järjestyksessä kymmententeen selvitykseen suomalaisten kasvatusasenteista ja kuritusväkivallan käytöstä.¹

Kuritusväkivalta kiellettiin Suomessa vuoden 1983 lapsenhuoltolaissa (361/1983). Lain valmistelussa keskeistä oli myönteisten kasvatusasenteiden edistäminen, ja esitöissä korostettiin ennen kaikkea lapsen tarvetta saada osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Tämä päämäärä on myös lapsen oikeuksien sopimuksessa, jonka mukaan lapsen tulisi kasvaa perheessä onnellisuuden, rakkauden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä. (Toivonen ja Polari 2021, 88–89.)

Kuritusväkivalta on fyysistä tai henkistä väkivaltaa, jossa vanhempi, muu aikuinen tai esimerkiksi isompi sisarus pyrkii aiheuttamaan lapselle fyysistä tai henkistä kipua rangaistakseen tai säädelläkseen tämän käyttäytymistä. Kuritusväkivalta on esimerkiksi lapsen tukistamista, läimäyttämistä, pilkkaamista tai tahallista huomiotta jättämistä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2019.) Kasvatuksellisin syin perusteltua lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa on kutsuttu kuritusväkivallaksi (Ellonen 2012) tai kasvatukselliseksi väkivallaksi (Ensi- ja turvakotien liitto 2016).

Kuritusväkivalta erottuu muusta väkivallasta nimenomaan aikuisen kasvatuksellisen intention kautta. Kasvatuksellisin tarkoituksin perusteltu väkivalta voi muodoiltaan olla lähes mitä tahansa väkivallan ilmiöön kuuluvaa, jos aikuinen pyrkii sitä hyödyntäen ohjaamaan, muuttamaan, kontrolloimaan tai torjumaan lapsen epätoivottua käytöstä ja ylläpitämään omaa auktoriteettiasemaansa. Kasvatuksellinen väkivalta on usein perheyhteisössä joko kollektiivisesti hyväksyttyä, tai aihe, joka aiheuttaa vanhempien välillä erimielisyyttä kasvatuskäytännöistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 16.)

Oikeus väkivallattomaan ja rakastavaan kasvuympäristöön on keskeisiä oikeuksia, joista kaikkien lasten tulisi poikkeuksetta voida nauttia. Rakkauden lisäksi lapsi tarvitsee johdonmukaisia ja selkeitä rajoja. Lasta tulee

¹ Kuritusväkivaltaa koskevia asenteita selvitti ensimmäisen kerran Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos vuonna 1981. Lastensuojelun Keskusliitto oli samana vuonna järjestänyt Sosiaalihuollituksen ja Lääkintöhallituksen kanssa Älä lyö lasta -kampanjan. Sen jälkeen kysely uusittiin vuonna 1985. Lastensuojelun Keskusliitto aloitti kyselyiden toteuttamisen uudelleen 2000-luvulla tarkoituksenaan seurata suunnitteilla olleen ja sittemmin vuosina 2006–2007 toteutetun uuden Älä lyö lasta -kampanjan vaikutuksia. Tämän jälkeen kysely on uusittu useamman kerran, ja viimeisimmät toteutettiin ja julkaistiin vuosina 2012, 2014 ja 2017.

ohjata kannustaen ja keskustellen. Väkivallan kiellosta huolimatta lapsia on rajaamistarkoituksessa satutettu ja edelleen satutetaan niin fyysisesti kuin henkisesti. (Hyvärinen 2017, 5.)

Lasten kaltoinkohtelulla tarkoitetaan kaikkea lapseen kohdistuvaa ruumiillista, henkistä ja seksuaalista väkivaltaa sekä lapsen tarpeiden laiminlyöntiä. Kuritusväkivaltaa ei ole lapsen rajoittaminen tai estäminen tarkoituksenmukaista voimaa käyttäen silloin, kun ei pyritä aiheuttamaan kipua. Esimerkkinä on kiinni tarttuminen silloin, kun lapsi on juoksemassa autotielle. Kuritusväkivalta erottuu lapsen laiminlyönnistä, jossa vanhempi ei esimerkiksi mielenterveysongelmien vuoksi vastaa lapsen emotionaalisiin tarpeisiin tai anna tälle riittävästi ravintoa ja jossa tavoitteena ei ole lapsen käyttäytymisen säätely. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 16.)

Lasten oikeuksien toteutumisen edistämisessä on keskeistä vaikuttaa valittaviin asenteisiin niin, että tietoisuus ja ymmärrys oikeuksista lisääntyy. Suomi ja Ruotsi olivat ensimmäisiä maita maailmassa, joissa kuritusväkivalta kiellettiin lailla. Ennen kuritusväkivallan kieltämistä vuonna 1984 lasten kurittamista piti hyväksyttävänä noin puolet suomalaisista. Lastensuojelun Keskusliiton tekemän edellisen kyselyn (Hyvärinen 2017) perusteella suurin osa (81 %) suomalaisista ei hyväksynyt kuritusväkivaltaa edes poikkeustapauksissa.

Asenteiden muutoksesta huolimatta kuritusväkivaltaa käytetään edelleen (ks. myös Ellonen ym. 2015 ja 2017). Vuonna 2017 jopa 41 prosenttia vastaajista kertoi joskus turvautuneensa lastensa kasvatuksessa johonkin kuritusväkivallan muotoon, joita ovat tukistaminen, sormille näpätys, läimäytys, piiskaaminen ja väkivallalla uhkailu (Hyvärinen 2017). Kouluterveyskyselyn mukaan noin viidesosa lapsista ja nuorista kokee henkistä väkivaltaa vanhempiensa taholta. Fyysisistä väkivaltaa kokee joka kymmenes, tytöt poikia yleisemmin. (Ikonen ja Helakorpi 2019.)

Koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan takia lapsiin kohdistuva väkivalta samoin kuin lapsiperheissä tapahtuva muu lähisuhdeväkivalta on jäänyt aiempaa enemmän piiloon. Vanhempien kokema stressi on lisääntynyt, mikä lisää tutkimusten mukaan väkivaltariskiä. Kansallisen lapsistrategian koronatyöryhmän mukaan koronakriisin jälkihoidossa on edelleen tarpeen tehdä tiiviisti työtä kuritusväkivallan ehkäisemiseksi ja myönteisten kasvatuskäytäntöjen edistämiseksi. (Valtioneuvoston julkaisuja 2020.) Lastensuojelun Keskusliiton tekemä kansallinen seuranta on nähty tärkeänä osana kansallista pyrkimystä väkivallattomaan lapsuuteen (Korpilahti ym. 2019).

Kyselyn toteuttaminen ja analysointi

Seurantakyselyn tavoitteena on selvittää suomalaisten asenteita ja kasvatuskäytäntöjä, jotka koskevat lasten kuritusväkivaltaa ja henkistä kaltoinkohtelua. Seurannalla selvitetään, millaisia muutoksia suomalaisten asenteissa ja mielipiteissä tapahtuu.

Seurantakysely pyrittiin toistamaan mahdollisimman samankaltaisena ja samanlaisella otannalla kuin aiemmin. Kysymyslomake pidettiin samanlaisena kuin vuoden 2017 kyselyssä (Hyvärinen 2017). Kaikille vastaajille oli seitsemän kuritukseen liittyvää yleistä mielipidevääntämää ja 15 asteikollista väittämää siitä, kuinka haitallisia vanhemman erilaiset fyysiset ja henkiset kuritusväkivallan muodot ovat lapsen kasvulle ja kehitykselle. Lisäksi selvitetiin, miten hyvin vastaaja tuntee lainsäädännön nykytilan ja onko vastaajaa

kohtaan käytetty kuritusväkivaltaa lapsuudessa. Vastaajille, joilla oli alle 18-vuotiaita lapsia, oli lisäksi kysymys seitsemän eri kuritusrangaistuskeinon käytöstä. (Ks. tarkemmin liite 1.)

Kun kysymyksessä on sana kurittaminen, haemme samalla sitä, miten suomalaiset siihen asennoituvat. Kysymyksissä on vaihdeltu eri määrittäjiä: kohtuullinen väkivalta, kurittaminen, tukistaminen jne., ja tavoitteena on ollut selvittää asennoitumista erilaisilla tavoilla. Kyselylomakkeessa sanaa kurittaminen avattiin sanalla rankaiseminen (ruumiillinen kurittaminen eli ruumiillinen rankaiseminen).

Taloustutkimus Oy keräsi aineiston Lastensuojelun Keskusliiton toimeksiannosta. Tutkimus toteutettiin Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa, mikä poikkesi aiemmasta kyselyn toteutustavasta. Koronaepidemian takia kasvokkainen tiedonkeruu Omnibusilla ei ollut mahdollista. Kohderyhmä oli sama kuin aiemmin: 15–79-vuotiaat suomalaiset Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tulokset on painotettu kohderyhmää vastaavaksi iän ja sukupuolen mukaan. Tutkimuskutsuja lähetettiin kaiken kaikkiaan 4 852 henkilölle, ja tutkimukseen vastasi hyväksytysti määräaikaan mennessä kaiken kaikkiaan 1 011 henkilöä. Tiedonkeruu toteutettiin 18.2.–2.3.2021.

Raportti perustuu Taloustutkimuksen toimittamiin suoriin jakaumiin ja aineistosta tehtyihin ristiintaulukointeihin.

Selvityksen rakenne

Selvitys jakaantuu viiteen osioon. Ennen tuloksiin menemistä Essi Julin Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta taustoittaa kuritusväkivaltakäsitteen merkitystä. Käsite ei ole yksiselitteinen, ja käytettävällä käsitteellä on merkitystä.

Toisessa osiossa tarkastellaan suomalaisten kasvatusasenteita kyselyn pohjalta. Kyselyn tulosten raportoinnista on vastannut Annukka Paasivirta Lastensuojelun Keskusliitosta. Asenteista tarkastellaan suomalaisten tietoisuutta kuritusväkivallan kieltämisestä, kuritusväkivallan hyväksyttävyyttä sekä sitä, kuinka haitallisena erilaisia kuritusväkivallan muotoja pidetään lapselle.

Kolmannessa osiossa tarkastellaan kyselyn pohjalta kokemuksia kuritusväkivallasta sekä sitä, kuinka lapsiperheet ovat vastanneet käyttäneensä eri kuritusväkivallan muotoja. Kolmannen osion lopussa tarkastellaan myös ristiintaulukointeja asenteiden ja tekojen välillä sekä sitä, kuinka omat kokemukset kurittamisesta vaikuttavat vastauksiin.

Neljännessä osiossa Eija Paavilainen Tampereen yliopistolta kirjoittaa kaltoinkohtelun riskioista ja Tiina Muukkonen Ensi ja turvakotien liitosta kannustavasta kasvatuksesta. Viimeisessä osiossa koostetaan selvityksen tuloksia ja kirjoitusten analyysia ja tehdään johtopäätökset.

Kiitämme yhteistyöstä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Barnahus-hanketta, Ensi- ja turvakotien liittoa sekä Tampereen yliopistoa. Lämmin kiitos reflektoinnista kyselyn ja tämän tärkeän aiheen äärellä kanssakirjoittajille Eijalle, Essille ja Tiinalle. Kyselyn tuloksien tilastollisessa analyysissa on lisäksi ollut apuna Petri Paju Lastensuojelun Keskusliitosta ja kuvioiden muotoilussa ja historiallisessa tarkastelussa Katri Koivunen Lastensuojelun Keskusliitosta. Lämmin kiitos panoksestanne.

Osa I

Taustaa kuritusväkivallasta

Käsitteellistä pohdintaa

Lapsiin kohdistuva väkivalta aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa fyysisiä vammoja tai vaarantaa lapsen hyvinvoinnin, turvallisuuden, terveyden tai emotionaalisen kehityksen. Suomessa käytetään melko yleisesti myös *kaltoinkohtelun* käsitettä lapsiin kohdistuvan väkivallan yhteydessä. Kaltoinkohtelu on suomeksi hieman epämääräisempi käsite kuin väkivalta ja usein kaltoinkohtelua käytetäänkin englannin kielen *maltreatment*-sanon käännöksenä, millä viitataan väkivaltaa laajempaan toimintaan. (Bildjuschkin ym. 2020.) Konkreettisempaa on puhua lapsiin kohdistuvasta väkivallasta silloin, kun puhutaan aktiivisista lapseen kohdistuvista teoista eikä esimerkiksi laiminlyönnistä. Sillä taas viitataan passiiviseen toimintaan, jonka myötä henkilö jätetään vaille tarvitsemaansa apua, hoitoa tai muuta perustarpeen tyydyttämistä (Bildjuschkin ym. 2020).

Tätä kyselyä edeltävissä selvityksissä on käytetty *kuritusväkivallan* käsitettä kuvaamaan lapseen kohdistuvaa tietätytyypistä väkivaltaa, ja samaa käsitettä on päädytty käyttämään myös tässä selvityksessä yhdenmukaisuuden ja vertailtavuuden vuoksi. Selvitys määrittelee kuritusväkivallan fyysiseksi tai henkiseksi väkivallaksi, jossa vanhempi, muu aikuinen tai esimerkiksi vanhempi sisarus pyrkii aiheuttamaan lapselle fyysistä tai henkistä kipua rangaistakseen tai säädelläkseen tämän käyttäytymistä. Kuritusväkivalta on esimerkiksi lapsen tukistamista, läimäyttämistä, pilkkaamista tai tahallista huomiotta jättämistä. Kuritusväkivalta määrittyy pääsääntöisesti sekä lähisuhde- että perheväkivallaksi, sillä tekijä ja uhri ovat jonkinlaisessa läheisessä suhteessa keskenään ja useimmiten saman perheen jäseniä (Bildjuschkin ym. 2020).

Kuritusväkivalta ei käsitteenä kuitenkaan ole ongelmaton. Esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laatimassa väkivaltakäsitteiden sanastossa käsitteen käyttämistä kehoitetaan välttämään, jotta väkivallan käyttö kasvatuksellisessa tarkoituksessa ei näyttäytyisi hyväksyttävänä (Bildjuschkin ym. 2020). On hyvä pysähtyä hetkeksi pohtimaan kuritusväkivallan käsitettä ja reflektoimaan sen ympärillä käytävää keskustelua.

Kurittaminen rikoksena ja suhdenäkökulmasta

Lapsiin kohdistuva väkivalta ja erityisesti kuritusväkivalta ovat tekoina ja käsitteinä nähtävissä sosiaalisina konstruktioina: ne muuttavat merkitystään aina uudelleen sen mukaan, miten niitä kuvataan ja miten niihin suhtaudutaan eri aikakausina. Suomessa vanhempien velvollisuuksiin on aiemmin kuulunut kurittaa lastaan, eikä toimintaa tuolloin määritelty väkivallaksi. Lakimuutokset ja oikeuden ratkaisut ovat rakentaneet käsitettä uusiksi. (Harikari 2019, 305–306.) Se, mikä aiemmin oli vanhempien velvollisuus, on kielletty Suomessa vuonna 1984 (laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983, 1:1), ja Korkeimman oikeuden linjauksen (KKO:1993:151) mukaan pahoinpitelystä voidaan puhua myös silloin, kun käsitellään lapseen kohdistunutta kurittamista.

Lapsen kurittamisesta on tullut yhteiskunnassamme rikos, johon voidaan täysimääräisesti soveltaa rikoslain pahoinpitelypykälää (39/1889, 21:5–7 §). Rikosnäkökulmasta katsottuna lapsiin kohdistuvaa, pahoinpitelyn kriteerit täyttävää väkivaltaa ei ole erikseen määritelty sen mukaan, millainen suhde uhrilla ja tekijällä on. Läheissuhteissa tapahtunut väkivalta ei ole

KIRJOITTAJA

Essi Julin,
erikoissuunnittelija,
Terveyden ja hyvinvoinnin
laitos

raskauttava asianhaara, kun tuomiosta päätetään (Kainulainen & Niemi 2017). Tässä suhteessa lapseen kohdistuva pahoinpitely eroaa lapseen kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta, sillä rikoslain seksuaalirikoksia koskevassa luvussa on tarkemmin eritelty ensinnäkin alaikäiseen kohdistuvat seksuaaliset teot sekä huomioitu uhrin ja tekijän välinen suhde (rikoslaki 39/1889, 20).

Pahoinpitely voidaan rikosnimikkeistössä jakaa lievään, perusmuotoiseen tai törkeään pahoinpitelyyn (rikoslaki 39/1889, 21: 5–7 §). Kokemuksen ja joidenkin tutkimusten (ks. esim. Heinonen & Ellonen 2016; Julin 2021) pohjalta näyttää siltä, että varsinkin kuritusväkivalta jakaa poliisien ja syyttäjien mielipiteitä siitä, onko se lievä vai perusmuotoista pahoinpitelyä. Jokin yksittäinen kuritusväkivallan teko voidaan määritellä lieväksi pahoinpitelyksi. Jotkut ammattilaiset ajattelevat, että koska lapsi on alisteisessa asemassa suhteessa aikuiseen, pitäisi aina puhua vähintään perusmuotoisesta pahoinpitelystä.

Lainsäädäntö jättää harkintavaltaa ammattilaisille sen suhteen, onko kyseessä rikostutkintaa vaativa asia vai ei. Lastensuojelulain (417/2007, 5: 25 §) mukaan kaikilla lastensuojeluilmoituksen tekovelvollisilla ammattilaisilla on ilmoitusvelvollisuus lastensuojelun lisäksi myös poliisille silloin, kun lapseen epäillään kohdistuneen perusmuotoista pahoinpitelyä. Velvollisuus ei koske lieviä pahoinpitelyepäilyjä, joskin sosiaaliviranomaisilla on tuolloinkin oikeus tehdä asiasta ilmoitus poliisille, jos se arvioidaan aiheelliseksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen väkivaltasanasto (Bildjuschkin ym. 2020) pyrkii kattamaan kaikenlaisen erilaisissa tilanteissa ja suhteissa tapahtuvan väkivallan. Näkemys lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ilman kuritusväkivallan käsitettä saattaa jättää huomiotta tekijän ja uhrin suhteen merkityksen. Sillä on merkitystä ammattilaisten miettiessä toimenpiteitä tilanteessa, jossa vanhempi on kohdistanut lapseensa kuritusväkivaltaa.

Väkivalta on sanana hyvin arvolatautunut ja kertoo heti, että kyseessä ei ole millään tavalla hyväksyttävä teko. Anna Heinonen (2015b) käyttää väitöskirjassaan kuritusväkivallasta englanninkielistä termiä *disciplinary violence* ja perustelee käyttöä juuri sillä, että käsitteessä on mukana sana väkivalta, joten se kuvaa jo lähtökohtaisesti ei-hyväksyttävää toimintaa. Vanhempi englanninkielinen termi *corporal punishment* ei samalla tavalla ota kantaa asiaan, ja sen voisi kääntää esimerkiksi *ruumiilliseksi rangaistukseksi*.

Kattaako kuritusväkivalta kaikki väkivallan muodot?

Voi olla, että tuo vanhahtava käsite ohjaa ihmisten ajatuksia ja että suomenkielisen käsitteen alkuosa eli *kuritus* viittaa selkeämmin fyysiseen kurittamiseen. Tästä näkökulmasta katsottuna erilaiset ei-fyysiset teot eivät välttämättä yhtä selkeästi hahmotu ihmisten mielissä kuritusväkivallaksi. Tähän kyselyyn vastanneet henkilöt eivät välttämättä ole osanneet ajatella kaikkia tekojaan kuritusväkivallana. Tulokset osoittavat, että väkivallalla uhkaaminen on hyväksytympää tässä vuonna 2021 tehdyssä kyselyssä verrattuna edelliseen vastaavaan kyselyyn (Hyvärinen 2017). Lapseen kovakouraisesti tarttuneiden tai lasta retuuttaneiden henkilöiden osuus on kasvanut merkittävästi. Tätä kuvastaa jo koko selvityksen nimi: Kovemmin käsin. Tulosten pohjalta nousee ajatus, onko vanhempien kasvatuksellisessa toiminnassa tapahtunut siirtymä fyysisesti selvärajaisemmista kurittamisen muodoista (tukistaminen, luunapit ja piiskaaminen) muuhun kovakouraiseen kohteluun ja henkiseksi väkivallaksi määriteltävään väkivallalla uhkaamiseen. Kun tietoisuus fyysisen

kurittamisen rangaistavuudesta yleisesti lisääntyy, otetaanko silloin kasvatukselliseen käyttöön enemmän henkiseksi väkivallaksi määriteltäviä tekoja?

Henkisen ja fyysisen väkivallan välisestä jaosta on käyty viime vuosina paljon keskustelua. Henkisen väkivallan haitallisuus on yleisesti tunnustettu, ja sitä pitäisi pyrkiä vähentämään yhtä lailla kuin fyysistäkin. Lapsen kohdistuva fyysinen väkivalta on tekijän ja uhrin välisen valta-aseman vuoksi tietyllä tavalla myös henkistä väkivaltaa. Henkinen väkivalta voidaan määritellä toisen henkilön psyykkisen hyvinvoinnin tahalliseksi vahingoittamiseksi, ja se voi ilmetä esimerkiksi alistamisena (Bildjuschkin ym. 2020), jollaiseksi myös fyysinen kurittaminen voitaneen määritellä. Myös henkisen väkivallan muotoja ilman fyysistä ulottuvuutta on monenlaisia. On syytä pohtia, tavoittaako kuritusväkivallan käsite näitä henkisen väkivallan muotoja, kuten tässä kyselyssä esiintynyttä väkivallalla uhkaamista.

Kuritusväkivallan käsite saattaa jäädä hieman vajaaksi tekijän motiivin näkökulmasta. Kun vanhemmat itse ovat väkivallan tekijöitä, heillä on erilaisia selityksiä väkivaltaisille teoilleen. Niitä on tutkimuksellisesti selvitetty kyselyillä ja haastatteluilla, ja myös sosiaalityöntekijöiden asiakirja-aineistosta on tehty tulkintoja vanhempien väkivallan käytöstä. Yhtenä selityksenä käytetyille väkivallalle ovat erilaiset ulkoiset tekijät, kuten oma koettu stressi tai väsymys. (Damant ym. 2010; Ellonen 2012; Heinonen 2015a; Keiski ym. 2016; Lattu 2016.) Tämä kertoo ehkä enemmän keinottomuudesta kasvatus-tilanteissa kuin suoranaista halua tuottaa lapselle kipua. Voidaanko silloin puhua kuritusväkivallasta, jos vanhemman tai muun aikuisen toiminta saa alkunsa muusta kuin suoranaista kurittamisesta ja tahallisesta kivun tuottamisesta? Näissäkin tilanteissa tavoitteena vanhemmalla todennäköisesti on lapsen käyttäytymisen säätely. Ulkoiset seikat kuitenkin kuormittavat vanhempaa ja vaikuttavat siihen, miten hän pystyy tai ei pysty säätelemään omaa käyttäytymistään tilanteessa, jossa lapsi koettelee rajoja.

Joidenkin tutkimusten mukaan osa vanhemmista selittää väkivaltaista käyttäytymistään nimenomaan kuritusväkivaltana eli lapsen kasvattamiseen ja opettamiseen pyrkivänä toimintana. Tällaiset kuritusväkivallaksi kuvautuvat teot eivät kuitenkaan ole vanhemman itsensä mielestä väkivaltaa, ja he saattavat kertoa omasta käyttäytymisestään ammattilaisille, mutta eivät tunnista tai tunnusta sen rikosluonteisuutta tai muutoinkaan sen haitallisuutta. (Ellonen 2012; Heinonen 2015a; Lattu 2016.) Tietyllä tavalla vanhempi siis pyrkii tuottamaan lapselle kipua, kuten tämän selvityksen määritelmä kuritusväkivallasta esittää. Tekijä ei kuitenkaan arvioi kivun olevan haitallista, vaan sillä toivotaan ja uskotaan olevan lapsen käyttäytymistä muuttava vaikutus.

Vakavampiin tekoihin, kuten lapsen kuristamiseen tai pään seinään lyömiseen (ks. esim. Lattu 2016), tai jopa lapsen kuolemaan johtaneisiin väkivaltaisiin tekoihin tulisi mitätöivä sävy, jos niistä puhuttaisiin kuritusväkivaltana vain siksi, että tekijä on vanhempi ja uhri lapsi. Näistä kaikille tutuun lienee isänsä ja äitipuolensa murhaamaksi joutuneen Vilja Eerikan kohtalo (Oikeusministeriö 2013). Kuritusväkivallan käsitteen alle ei siis voi niputtaa kaikkea vanhemman ja alaikäisen lapsen suhteessa tapahtuvaa väkivaltaa, vaan se on vain yksi, joskin näitä vakavia tekoja yleisempi (esim. Ellonen 2012; Fagerlund ym. 2014) väkivallan muoto.

Käsitteillä on merkitystä

Lapsen ja hänen tilanteensa kannalta voi olla hyvin olennaista, mitä käsitettä häneen kohdistuneesta väkivallasta käytetään. Yhtä olennaista on myös se, mitä väkivallan kokemuksen jälkeen seuraa. Jos puhutaan systemaattisesti väkivallasta silloin, kun teko kohdistuu lapseen, antaa se lapsellekin viestin siitä, että hänen ei tarvitse sietää ja hyväksyä häneen kohdistuvia tekoja. Jos tämän raportin määritelmän mukainen selkeä kuritusväkivalta erotellaan muista lapsiin kohdistuvan väkivallan muodoista, siihen on ehkä helpompi ja selkeämpi puuttua.

Lapsen näkökulmasta voi olla tarpeen, että asiassa käydään läpi myös rikosprosessi. Sen kautta hän saa toivottavasti oikeutta ja yhteiskunnan viestin, että häneen kohdistuneet teot eivät ole olleet hyväksyttäviä. Yhtä tärkeää on pyrkiä työskentelemään koko perheen kanssa siten, että väkivaltaa kasvatustarkoituksessa käyttänyt vanhempi saa vaihtoehtoisia keinoja oman toimintansa muuttamiseksi. Jos kuritusväkivalta käsitteenä häivytettäisiin, tunnistettaisiinko sitä enää omaksi väkivallan muodokseen, johon on mahdollista saada ja tarjota apua?

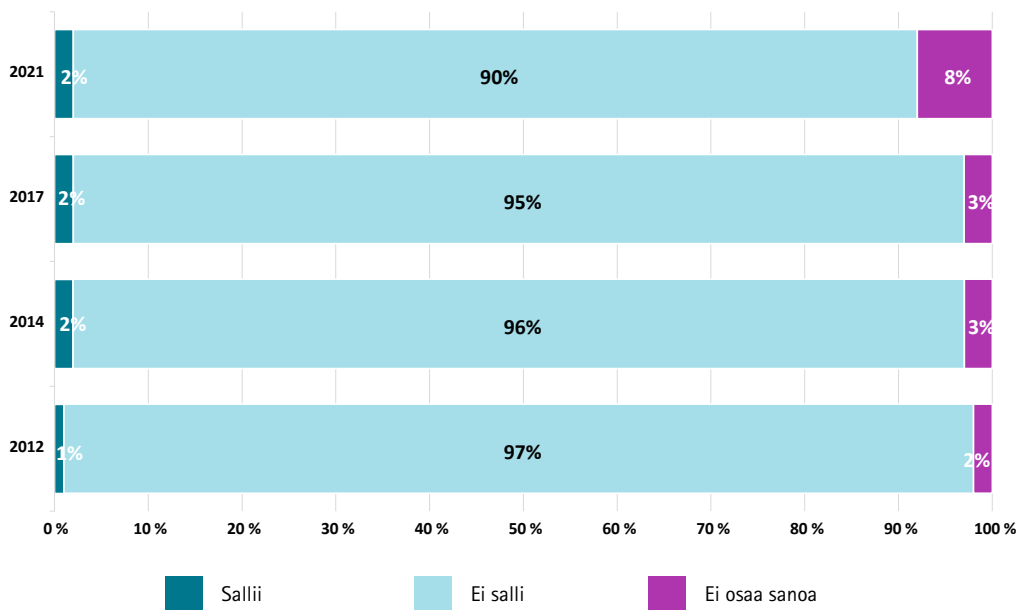
Kuritusväkivallan käsite ei ole ongelmaton eikä edes kovin yksiselitteinen, mutta toisaalta se kuvaa melko hyvin tietyntyyppistä lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa suhdeperustaisesta näkökulmasta. Keskustelu käsitteen ympärillä jatkuu.

Osa II

Asenteet

Tietoisuus laista on hieman heikentynyt

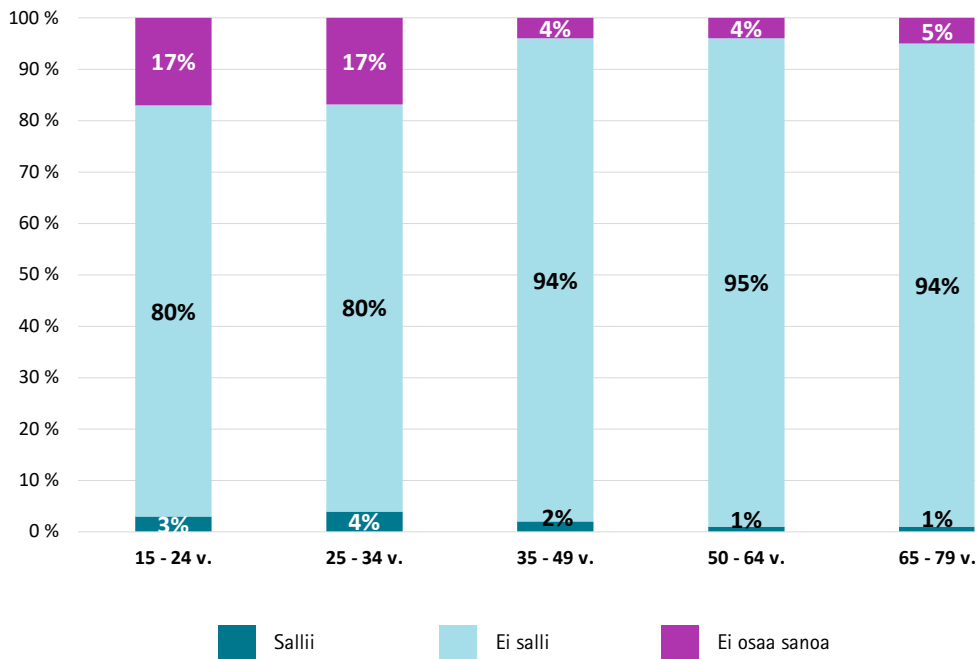
Kaikista vastaajista 90 prosenttia tiedostaa, että laki ei salli lapsen ruumiillista kurittamista. Tietoisuus ruumiillisen kurituksen kieltämisestä lailla on ollut korkealla tasolla koko 2010-luvun ajan, ja myös nyt vain kaksi prosenttia oli sitä mieltä, että laki sallii ruumiillisen kurituksen. 2010-luvun kyselyihin (2012, 2014 ja 2017) verrattuna en osaa sanoa -vastaukset ovat kuitenkin lisääntyneet selvästi. Jopa kahdeksan prosenttia kaikista vastaajista ei osannut vastata kysymykseen, kun viime kyselyissä määrä on ollut kaksi–kolme prosenttia.

KUVIO 1

Salliiko laki ruumiillisen kurituksen?
Vuodet 2012, 2014, 2017 ja 2021.

Selvästi heikompaa tietoisuus oli nuoremmilla ikäryhmillä: alle 35-vuotiaista jopa 17 prosenttia ei osannut vastata kysymykseen. Samankaltainen tulos oli löydettävissä myös tarkasteltaessa vastauksia ammattiryhmittäin, sillä opiskelijoista ja koululaisista 16 prosenttia ei osannut vastata kysymykseen. Suomalaisten tietoisuutta ruumiillisen kurittamisen kieltämisestä lailla on pidetty hyvänä koko 2000-luvun, joten erityisesti nuorten vastaajien epätietoisuuden lisääntyminen on merkkeille pantavaa. Vuoden 2017 kyselyn vastauksissa tällaisia eroja ei ollut.

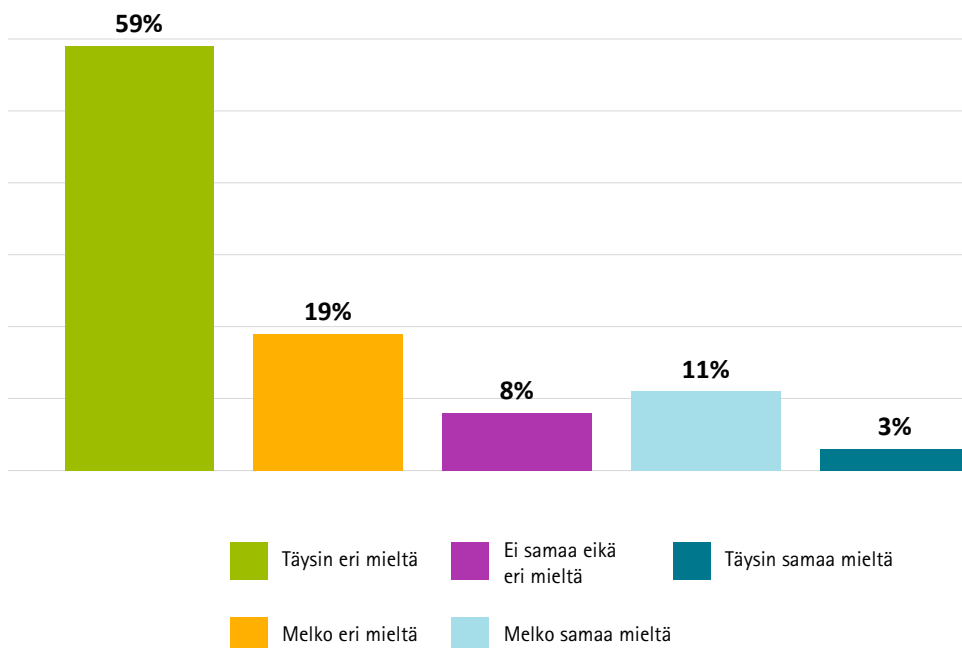

KUVIO 2

Salliiko laki ruumiillisen kurituksen?
Vastaukset ikäryhmittäin tarkasteltuna.

Ruumiillisen kurittamisen hyväksyttävyys

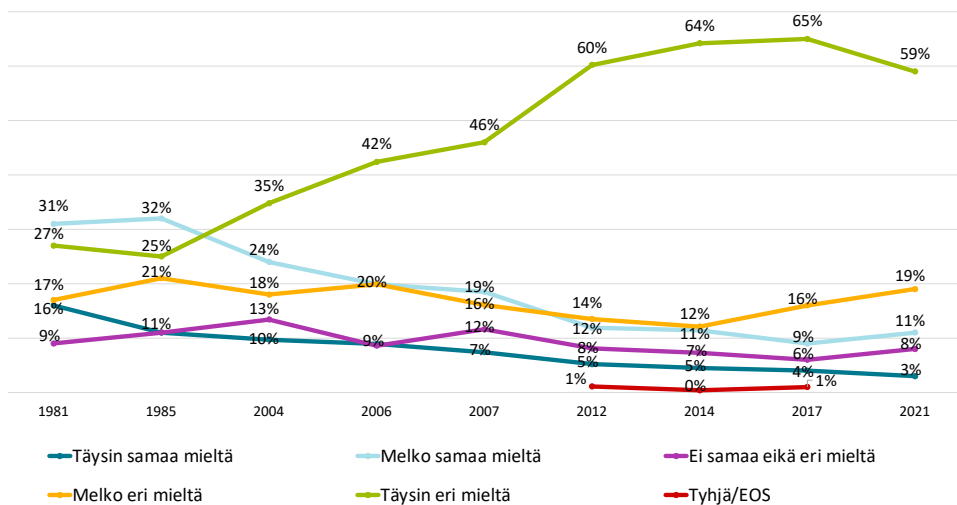
Suurin osa suomalaisista ei hyväksy lapsen ruumiillista kurittamista. Kyselyssä on ollut jo vuodesta 1981 lähtien väittämä: ”Lapsen ruumiillinen kuritus on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatuskeino.” Väittämän kanssa täysin tai melko eri mieltä oli 78 prosenttia vastaajista, ja samaa mieltä oli vain 14 prosenttia. Osuudet ovat olleet samansuuruisia vuoden 2012 kyselystä lähtien. Vielä vuonna 2004 jopa 34 prosenttia vastaajista hyväksyi lapsen ruumiillisen kurittamisen.

KUVIO 3

Lasten ruumiillinen kuritus on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatuskeino.

Väittämän kanssa täysin eri mieltä olevien osuus pieneni kuitenkin tämän vuoden kyselyssä. Vuonna 2017 ja 2014 väittämän kanssa täysin eri mieltä oli 64–65 prosenttia vastaajista, kun tämän vuoden osuus oli 59 prosenttia. Kuuden prosenttiyksikön lasku täysin eri mieltä olevissa on tilastollisesti merkitsevä. Historiatarkastelussa nähdään, että muutos on ollut asenteissa jo pitkään positiivinen (ks. kuvio 4), ja siksi nyt tapahtunut heilahdus täysin eri mieltä olevien osuudessa herättää huomiota.

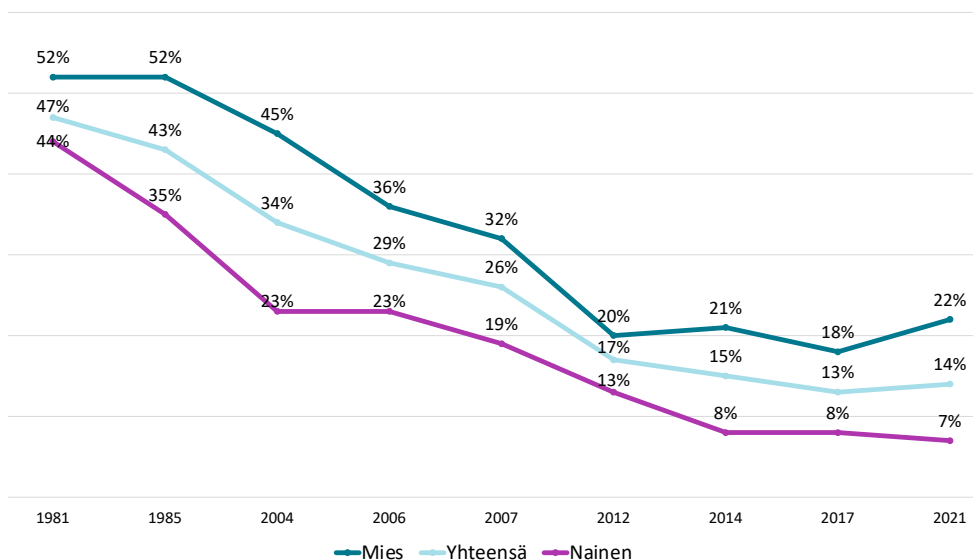

KUVIO 4

Lasten ruumiillinen kuritus on ainakin poikkeustapauksessa hyväksyttävä kasvatuskeino, prosenttiosuus vastaajista vuosina 1981, 1985, 2004, 2006, 2007, 2012, 2014, 2017 ja 2021.

Miehet suhtautuvat hyväksyvämmiin

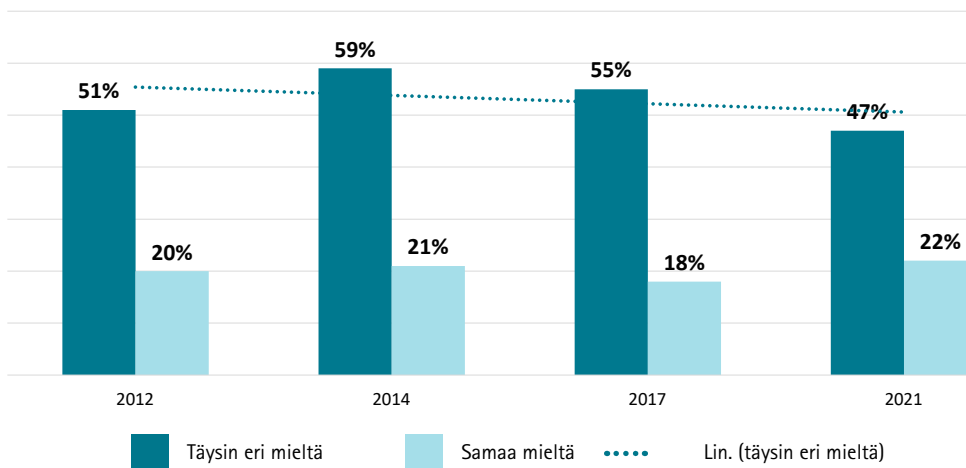
Miesten ja naisten asenteissa on ollut eroja koko kyselyiden historian ajan (kuvio 5). Miehet suhtautuvat naisia hyväksyvämmiin ruumiillisen kurittamiseen, ja ero jatkui samanlaisena kuin aiemmissakin kyselyissä. Miehistä 22 prosenttia oli väittämän ("Lasten ruumiillinen kuritus on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatuskeino.") kanssa melko tai täysin samaa mieltä, naisista vain seitsemän prosenttia.

KUVIO 5

Lasten ruumiillinen kuritus on ainakin poikkeustapauksessa hyväksyttävä kasvatuskeino. Täysin tai melko samaa mieltä olevien osuus miehistä, naisista ja kaikista vastaajista vuosina 1981, 1985, 2004, 2006, 2007, 2012, 2014, 2017 ja 2021.

Niin naisten kuin miesten suhtautuminen on muuttunut parempaan suuntaan. Miesten suhtautuminen on pysynyt melko samanlaisena 2010-luvulla. Vuoden 2017 kyselyyn verrattuna miehet suhtautuivat ruumiilliseen kurittamiseen kuitenkin jonkin verran entistä hyväksyvämmiin. Samaa mieltä olevien vastauksissa ei ole tilastollisesti merkittävää eroa verrattuna edelliseen kyselyyn, mutta eri mieltä olevien osuus on pienentynyt. Vuonna 2017 miehistä 55 prosenttia oli täysin eri mieltä väittämän kanssa, kun tämän vuoden kyselyssä osuus oli vain 47 prosenttia (ks. kuvio 6).

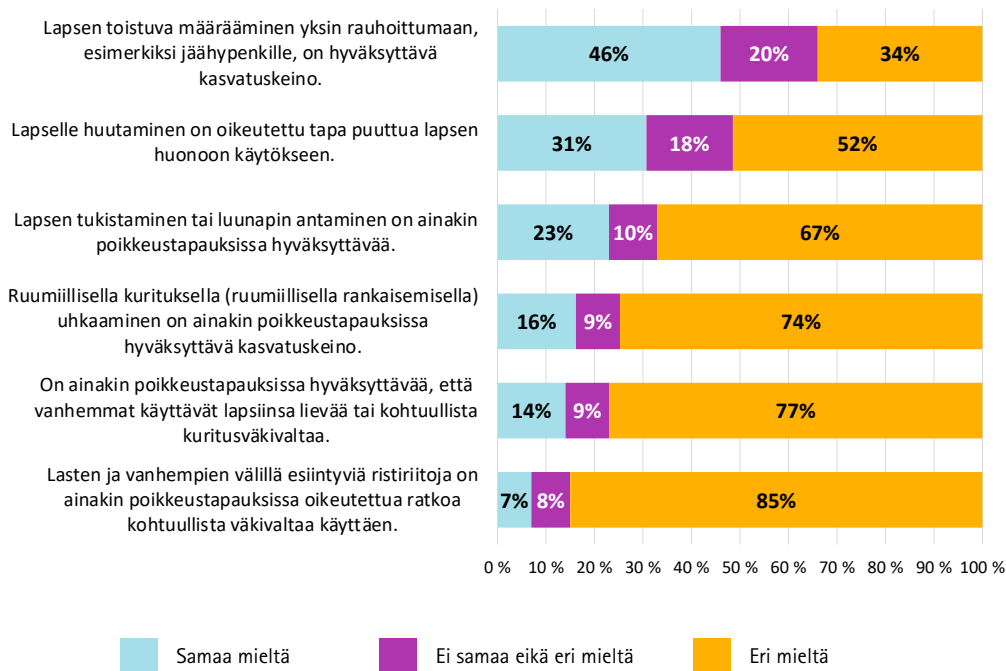

KUVIO 6

Lasten ruumiillinen kuritus on ainakin poikkeustapauksessa hyväksyttävä kasvatuskeino, miesvastaajat prosentteina. Miesten "täysin samaa mieltä"- , "melko samaa mieltä"- ja "täysin eri mieltä"-vastaukset vuosina 2012, 2014, 2017 ja 2021.

Kuritusväkivallan eri muotojen hyväksymisessä on eroja

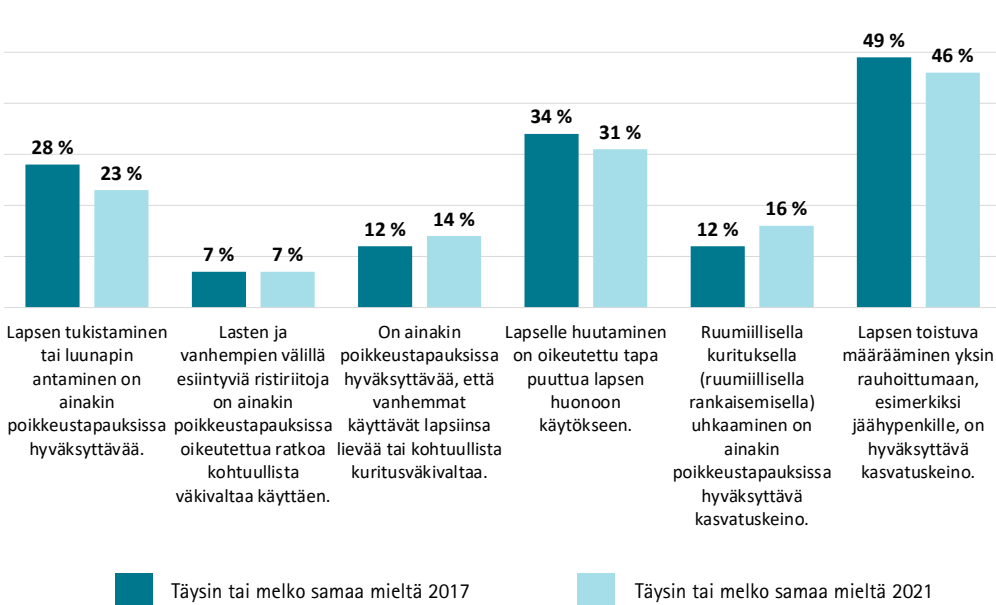
Kuritusväkivalta-asenteita on tarkasteltu erilaisin tarkentavin kysymyksin. Käsitukset kuritusväkivallasta vaihtelevat suuresti, mikä ilmenee selvästi myös vastauksista (kuvio 7). Jäähypenkki, lapselle huutaminen ja lapsen tukistaminen tai luunapin antaminen ovat hyväksyttävämpiä kuin ruumiillisella kurituksella uhkaaminen tai lievän tai kohtuullisen väkivallan käyttö. Vastaaajista 46 prosenttia hyväksyi väitteen "lapsen toistuva määrääminen yksin rauhoittumaan, esimerkiksi jäähypenkille, on hyväksyttävä kasvatuskeino". Lapselle huutamisen hyväksyi 31 prosenttia. Lapsen tukistaminen tai luunapin antaminen poikkeustapauksissa on edelleen hyväksyttävää 23 prosentin mielestä. Tässä on kuitenkin tapahtunut laskua koko 2010-luvun ajan ja myös verrattuna vuoden 2017 kyselyyn (ks. kuvio 8).

KUVIO 7

Mielipiteet kasvatukseen liittyvistä väittämistä vuonna 2021. Samaa mieltä (täysin ja melko samaa mieltä), ei samaa eikä eri mieltä sekä eri mieltä (täysin ja melko eri mieltä) olevien prosenttiosuudet vastaajista.

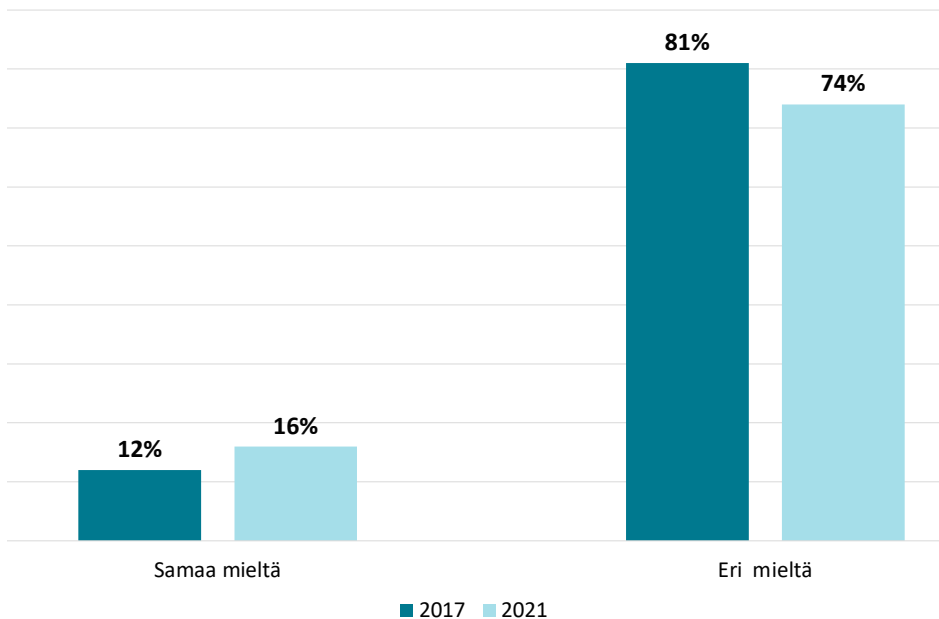
Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna asenteet ovat selvästi parantuneet, ja muutosta on tapahtunut hieman myös verrattuna vuoteen 2017. Tukistamiseen suhtaudutaan kielteisemmin, kun taas ruumiillisella kurituksella uhkaamiseen hyväksyvämmän. Muilta osin asennemuutokset eivät ole tilastollisesti merkittäviä.

KUVIO 8

Mielipiteet kasvatukseen liittyvistä väittämistä. Vertailussa vuodet 2017 ja 2021.

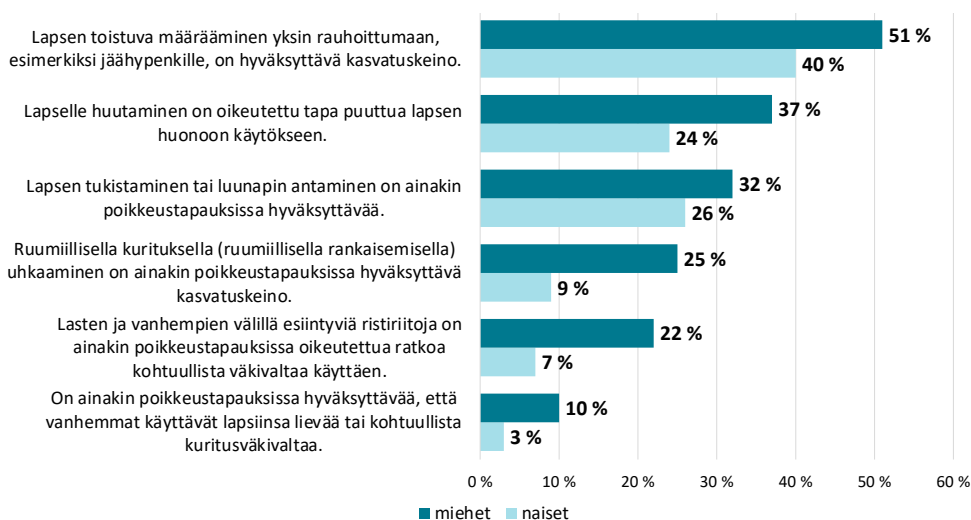
Kun ruumiillisella kurituksella uhkaamista verrataan edelliseen kyselyyn, samaa mieltä olevien osuus on kasvanut 12 prosentista 16 prosenttiin. Eri mieltä olevien osuus taas on vähentynyt 81 prosentista 74 prosenttiin (kuvio 9). Miesten vastauksissa muutos oli vielä suurempi: 42 prosenttia oli väittämän kanssa eri mieltä vuonna 2021, kun vuonna 2017 luku oli 55 prosenttia. Samaa mieltä olevien miesten osuus on siis kasvanut 10 prosenttia. Tämän vuoden kyselyssä 25 prosenttia miehistä oli väittämän kanssa samaa mieltä.

KUVIO 9

Ruumiillisella kurituksella uhkaaminen on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatuskeino. Samaa ja eri mieltä olevien prosenttiosuudet vuosina 2017 ja 2021.

Miesten ja naisten välillä on eroa myös kuritusväkivallan eri muotojen hyväksymisessä: miehet suhtautuvat kaikkiin eri kuritusmuotoihin hyväksyvämmän kuin naiset. Suurimmat erot ovat suhtautumisessa lapselle huutamiseen, ruumiillisella kurituksella uhkaamiseen sekä lasten ja vanhempien välisten ristiriitojen selvittämiseen kohtuullista väkivaltaa käyttäen.

KUVIO 10

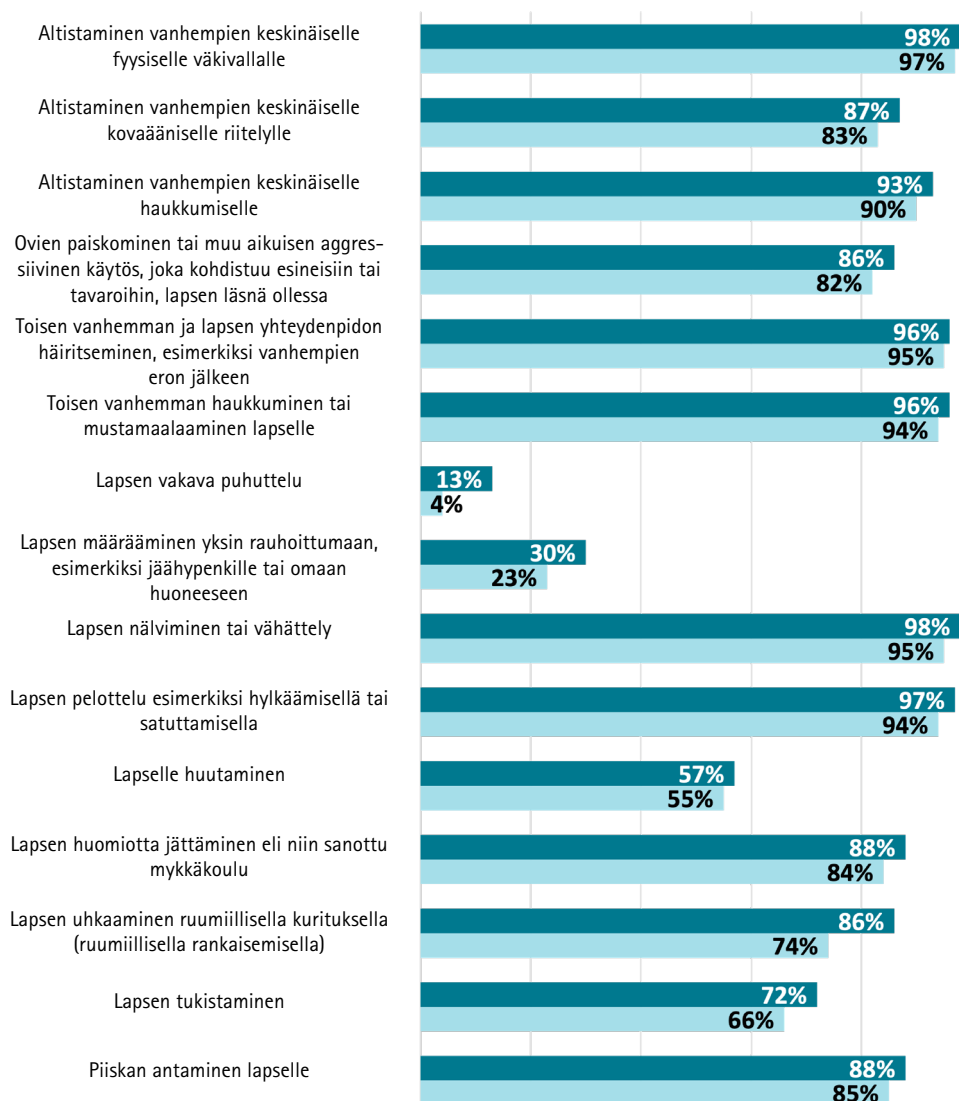
Miesten ja naisten välinen mielipide-ero kasvatukseen liittyvissä väittämässä. Samaa mieltä (täysin ja melko samaa mieltä) olevien prosenttiosuus.

Kuritusväkivallan haitallisuus lapselle

Kyselyyn lisättiin suomalaisten kasvatusasenteita ja kuritusväkivallan käyttöä mittaavien kysymysten rinnalle vuonna 2017 kysymykset siitä, kuinka haitallisena lapsen kehitykselle vastaajat pitivät erilaisia fyysisen ja henkisen väkivallan muotoja ja kasvatuskeinoja. Henkistä väkivaltaa koskevia kysymyksiä ei ole tätä ennen ollut kyselyssä mukana.

Kaikkein haitallisimpana lasten kehitykselle nähtiin lasten altistaminen vanhempien keskinäiselle fyysiselle väkivallalle, vanhemman ja lapsen yhteydenpidon häiritseminen esimerkiksi vanhempien eron jälkeen, toisen vanhemman haukkuminen tai mustamaalaaminen lapselle, lapsen nälviminen tai vähättely sekä lapsen pelottelu esimerkiksi hylkäämisellä tai satuttamisella.

Vähemmän haitallisena nähtiin lapsen vakava puhuttelu sekä lapsen määrääminen yksin rauhoittumaan, esimerkiksi jähypenkille tai omaan huoneeseen. Vastaajista 55 prosenttia arvioi lapselle huutamisen ja 66 prosenttia lapsen tukistamisen olevan haitallista.

KUVIO 11

"Kuinka haitallisia lapsen kasvulle ja kehitykselle seuraavat asiat mielestäsi ovat vanhemman tekemänä?" Haitallista-vastausten (erittäin ja melko haitallista) vertailu vuosina 2017 ja 2021.

■ Haitallista 2017 ■ Haitallista 2021

Eri kuritusväkivallan muotoja pidettiin järjestään vähemmän haitallisena kuin vuonna 2017. Suurimmat muutokset olivat seuraavissa väittämissä:

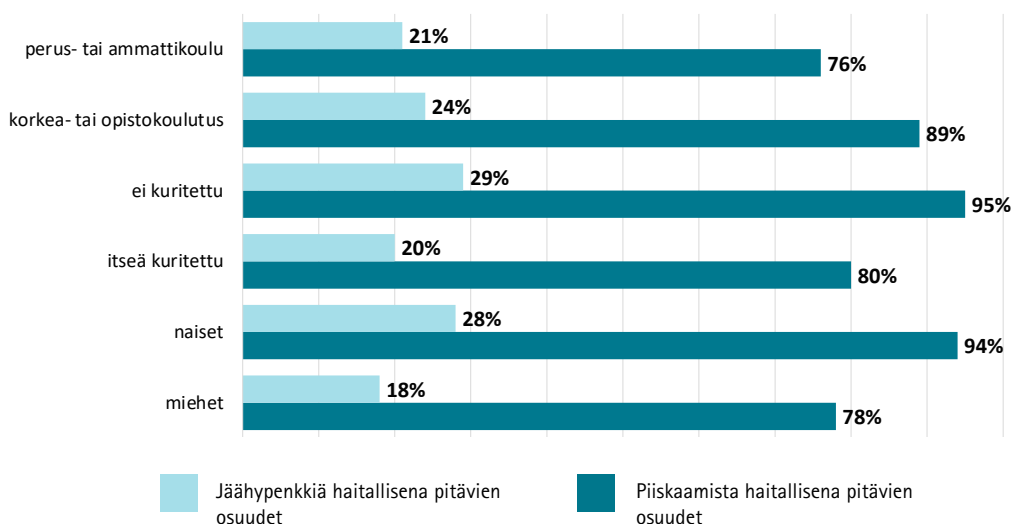
- lapsen tukistaminen (6 % vähemmän haitallisena)
- lapsen uhkaaminen ruumiillisella kurituksella (12 % vähemmän haitallisena)
- lapsen määrääminen yksin rauhoittumaan, esimerkiksi jäähypenkille tai omaan huoneeseen (7 % vähemmän haitallisena)
- lapsen vakava puhuttelu (9 % vähemmän haitallisena).

Kaikkein suurinta lasku oli ruumiillisella kurituksella uhkaamisessa. Vastaajista 74 prosenttia piti tätä haitallisena lapsen kehitykselle, kun vuonna 2017 näin arvioi 86 prosenttia vastaajista. Luvut kulkevat hyvin käsi kädessä myös aiempien kuritusväkivaltaväittämien kanssa. Vastaajista 74 prosenttia oli lisäksi eri mieltä väittämän ”Ruumiillisella kurituksella uhkaaminen on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatuskeino” kanssa. Myös tämä asenne oli koventunut verrattuna vuoteen 2017 (ks. kuvio 8).

Sukupuolten välinen ero on myös huomattava: kautta linjan naiset pitivät eri kuritusmuotoja haitallisempina lasten kehitykselle kuin miehet. Suurin ero on ruumiillisella kurituksella uhkaamisessa. Miehistä 32 prosenttia ei pidä ruumiillisella kurituksella uhkaamista haitallisena lapsen kehitykselle, kun naisista näin vastasi vain 13 prosenttia. Miehet suhtautuvat naisia suopeammin myös yleisesti jo haitallisena pidettävään piiskaamiseen. Miehistä piiskaamista piti haitallisena lapsen kehitykselle 78 prosenttia, kun naisista näin arvioi 94 prosenttia. Kuviossa 12 on verrattu eri taustatekijöiden vaikutusta siihen, kuinka haitallisena vastaajat pitävät jäähypenkkiä ja piiskaamista.

Sukupuolen lisäksi merkitystä on myös sillä, kuinka omat vanhemmat ovat kurittaneet vastaajia ja millainen vastaajien koulutustausta on. Vastaajat, joita ei ole kuritettu omassa lapsuudessa, pitivät niin jäähypenkkiä kuin piiskaamista haitallisempina kuin ne, joita on kuritettu omassa lapsuudessa.

Myös koulutustaustalla on merkitystä. Korkeammin koulutetut pitivät jäähypenkkiä ja piiskaamista hieman haitallisempina kuin matalasti koulutetut. Tämä ero löytyi myös kysyttäessä, onko lapsen ruumiillinen kurittaminen poikkeustapauksessa hyväksyttävää. Korkeasti koulutetuista väittämän hyväksyi 20 %, matalammin koulutetuista 33 %.

KUVIO 12

Jäähypenkkiä ja piiskaamista haitallisena (melko ja erittäin haitallisena) pitävien osuudet prosentteina vastaajista koulutustaustan, oma-kohtaisesti koetun kurittamisen ja sukupuolen mukaan tarkasteltuna.

ASEENTEET OVAT HIEMAN KOVENTUNEET

Suomalaisten kasvatusasenteet ovat muuttuneet 1980-luvulta lähtien yhä kielteisemmiksi kuritusväkivaltaa kohtaan, ja 2010-luvulla esimerkiksi ruumiilliseen kuritukseen suhtautuminen on pysynyt hyvin samanlaisena. Tämän vuoden kyselyssä on nähtävissä pientä heilahdusta huonompaan suuntaan. Suhtautuminen ruumiilliseen kuritukseen ja osaan kuritusväkivallan muodoista on jonkin verran sallivampaa kuin vuonna 2017. Suhtautuminen on kautta linjan sallivampaa erityisesti kysymyksissä, jotka koskevat fyysisen ja henkisen kuritusväkivallan muotojen haitallisuutta lapsen kehitykselle.

Miehet suhtautuvat kuritusväkivaltaan myönteisemmin kuin naiset, ja sukupuolten välinen ero näkyi kaikissa vastauksissa. Pitkän aikavälin tarkastelussa sekä miesten ja naisten asennoituminen kuritusväkivaltaan on muuttunut yhä kielteisemmäksi, mutta tämän kyselyn joissain kysymyksissä miesten suhtautuminen oli muuttunut sallivammaksi verrattuna vuoteen 2017. Näin oli tapahtunut esimerkiksi ruumiillisella kurituksella uhkaamisen hyväksymisessä.

Osa III

Kokemukset kurittamisesta ja kuritusväkivallan käyttö

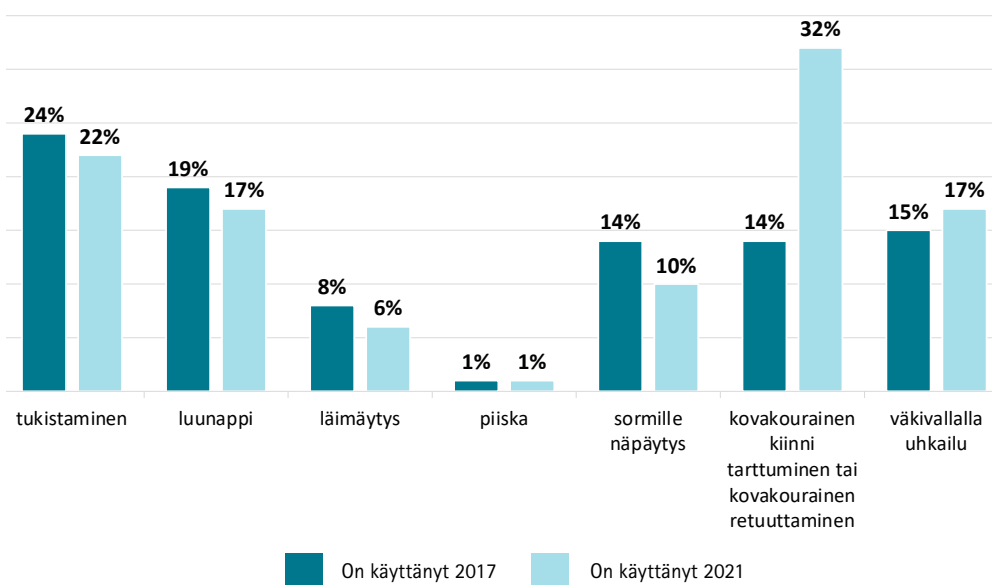
Kurituskeinojen käyttö on edelleen yleistä

Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmilta (N=168) kysyttiin, olivatko he käyttäneet lastensa kasvatuksessa tukistamista, luunappia, piiskaa, sormille näpätystä, kovakouraista kiinni tarttumista tai kovakouraista retuuttamista.

44 % vanhemmista on käyttänyt jotain kurituskeinoja usein tai joskus

56 % vanhemmista ei ole käyttänyt mitään kurituskeinoja

Erilaisten kurituskeinojen käyttö on edelleen melko yleistä, vaikka sitä ei hyväksytä samalla tavalla kuin ennen. Vastaajista kuitenkin vain 14 prosenttia oli melko tai täysin samaa mieltä siitä, että lapsen ruumiillinen kuritus on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatuskeino. Osittain kyse on eri kasvatuskeinojen kokemisesta joko hyväksyttäväksi tai väkivallaksi. Ruotsissa tehdyssä tutkimuksessa vanhemmat eivät lähtökohtaisesti ajatelleet vahingoittaneensa tai kaltoinkohdelleensa lapsiansa, mutta osa oli silti käyttänyt kasvatuksessaan psyykkisen ja fyysisen väkivallan muotoja, usein enemmän kuin olisivat halunneet. Keinoja olivat olleet muun muassa lapsen pitäminen tiukasti kiinni, lapsen pakottaminen pysymään omassa huoneessaan tai aikalisän käyttäminen. (Jernbro ym. 2017, 62.)

KUVIO 13

Vastaukset kysymykseen: "Oletteko käyttäneet omien lastenne kasvatuksessa tukistamista, luunappia, läimäytystä, piiskaamista, sormille näpätystä, kovakouraista kiinni tarttumista tai kovakouraista retuuttamista tai väkivallalla uhkailua?". Usein tai joskus käyttäneet prosentteina vastaajista 2017 ja 2021.

Hyvä asia on, että kuritusväkivallan käyttö on pääsääntöisesti vähentynyt koko 2000-luvun ajan. Kuitenkin erilaisia henkistä ja fyysistä väkivaltaa sisältäviä kurituskeinoja käytetään edelleen melko paljon. Viidesosa on joskus tukistanut lastaan, 17 prosenttia on antanut luunapin, joka kymmenes on

näpäyttänyt sormille ja 17 prosenttia on uhannut lastaan väkivallalla. Huomionarvoista on, että suurin osa vastaa tehneensä näin joskus. Juuri kukaan ei vastaa tehneensä näin usein.

Tämän vuoden tuloksissa suurin muutos huonompaan liittyy kovakouraiseen kiinni tarttumiseen tai kovakouraiseen retuuttamiseen (kuvio 13). Jopa 32 prosenttia on joskus tarttunut lapseensa kovakouraisesti kiinni tai retuuttanut kovakouraisesti. Muutos aiempaan on huomattava. Kovakourainen kiinni tarttuminen ja retuuttaminen on ollut kysymyksissä mukana vuodesta 2012 lähtien, ja näitä kurituskeinoja käyttävien määrä pienentyi 18 prosentista (2012) 14 prosenttiin vuosina 2012–2017. Tulos on kuitenkin samansuuntainen kuin vuonna 2019 tehdyssä verkkokyselyssä, joka koski kuritusväkivaltaa ja kannustavaa kasvatusta. Verkkokyselyssä vanhemmista 42 prosenttia (n=266) vastasi käyttäneensä kovakouraista kiinni tarttumista tai retuuttamista. Tämä oli kyselyn mukaan käytetyin kielteisistä kasvatuskeinoista. (Paasivirta ym. 2019, 13.)

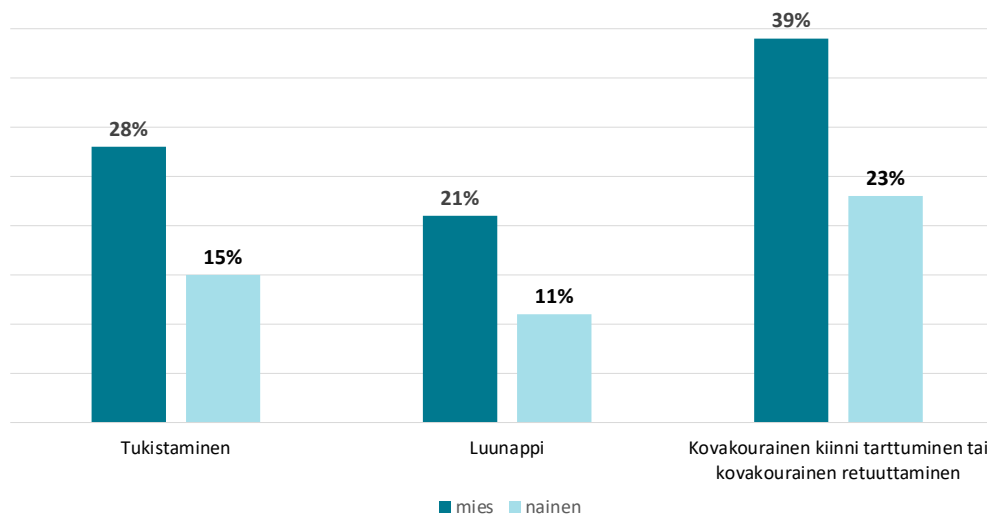
Aiempien tutkimusten mukaan kuritusväkivalta kohdistuu useimmiten alle kouluikäisiin lapsiin (esim. Ellonen 2017, 297; Fréchette ja Romano 2015). Tässä kyselyssä kysymyksissä ei ole eritelty kielteisten kasvatuskeinojen käyttöajankohtaa, joten vastaajien lasten iät eivät kerro suoraan, minkä ikäisiin lapsiin kuritusväkivalta on kohdistunut. 36–42 prosenttia vastaajista, joilla on 0–6- ja 7–10-vuotiaita lapsia, ilmoittaa käyttäneensä joskus kovakouraista kiinni tarttumista ja retuuttamista. Kysymyksen vastaajamäärät ovat kuitenkin pieniä, joten tämän kyselyn perusteella ei voi tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä siitä, minkä ikäisiin lapsiin kurituskeinot kohdistuvat.

Miesten ja naisten välinen ero

Vuoden 2017 tuloksista näkyi, että naiset olivat käyttäneet kuritusväkivaltaa miehiä enemmän. Tämän vuoden tuloksissa miehet olivat käyttäneet kaikkia kurituskeinoja naisia enemmän, mutta tilastollisesti merkittävät erot koskivat tukistamisen, luunapin sekä kovakouraisen kiinni tarttumisen ja kovakouraisen retuuttamisen käyttöä (kuvio 15). Verrattaessa tuloksia edelliseen kyselyyn täytyy ottaa huomioon melko suuri virhemarginaali (n. 10 yksikköä), kun vastaajamäärät ovat kuritusväkivallan käyttöä koskeissa kysymyksissä pienempiä (n=168).

Tämän vuoden kyselyssä näkyy kuitenkin miesten ja naisten välinen ero paitsi asenteissa myös kuritusväkivallan käytössä. Miehistä 28 prosenttia vastasi joskus tukistaneensa, kun naisista näin vastasi 15 prosenttia. Miehistä jopa 39 prosenttia vastasi käyttäneensä joskus kovakouraista kiinni tarttumista tai retuuttamista, kun naisista näin vastasi 23 prosenttia.

Ellosen (2012, 83) tutkimuksessa 44 prosenttia pienten lasten äideistä ja 47 prosenttia isistä kertoi kurittaneensa lastaan fyysisesti. Isät siis keskimäärin turvautuivat hieman enemmän kuritusväkivaltaan. Aiemmissa tutkimuksissa on myös ilmennyt, että uhreina ovat useammin pojat (Ellonen ym. 2017a).

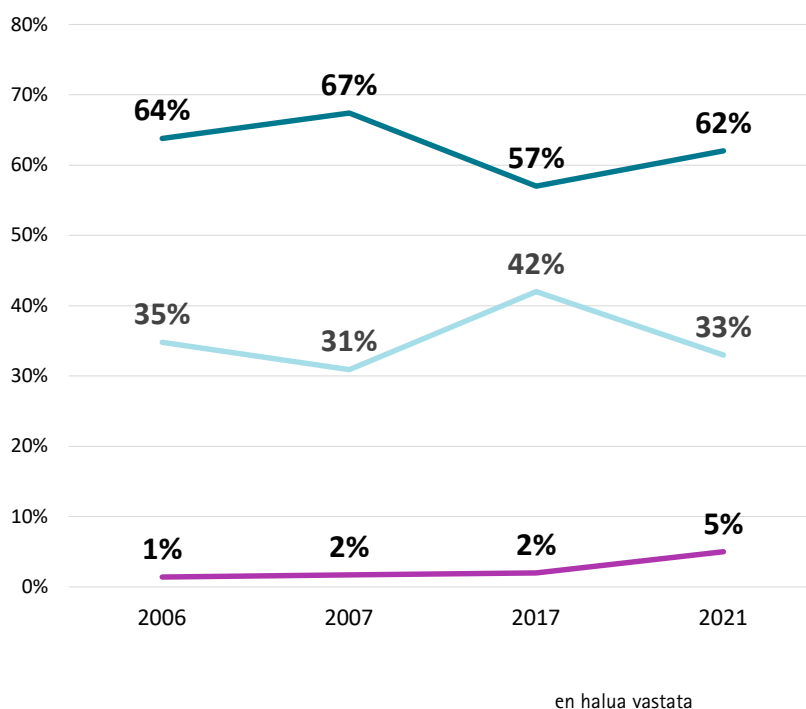

KUVIO 14

Miesten ja naisten välinen ero vastauksissa kysymyksiin "Oletteko käyttäneet omien lastenne kasvatuksessa tukistamista, luunappia ja kovakourasta kiinni tarttumista tai retuuttamista?" (n=168). Usein tai joskus käyttäneiden osuudet prosentteina.

Omat kurituskokemukset vaikuttavat asenteisiin ja kuritusväkivallan käyttöön

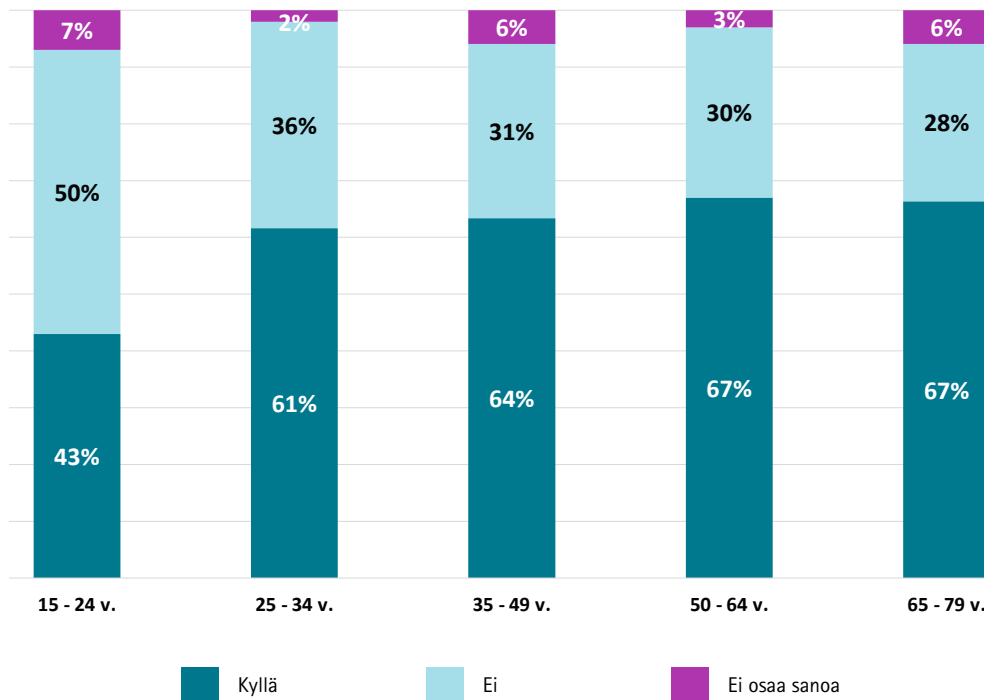
Omakohhtaiset lapsuudenkokemukset kurittamisesta ovat edelleen yleisiä. Vastaajista 62 prosenttia kertoi vanhempiansa kurittaneen heitä ruumiillisesti lapsena. Luku on pysynyt hyvin samantyyppisenä jo vuodesta 2006 (kuvio 15). Tässä kyselyssä ei kysytty tarkemmin omien kokemusten sisällöistä, mutta vuonna 2019 tehdyssä verkkokyselyssä kielteisiä kasvatuskokemuksia kokeneista 74 prosenttia oli kokenut tukistamista ja 53 prosenttia oli saanut luunappeja (n=436). Yli kolmasosalla oli kokemuksia vähättelystä, huomiotta jättämisestä, piiskaamisesta, kovakouraisesta kiinni tartumisesta tai retuuttamisesta ja pelottelusta. (Paasivirta ym. 2019, 8–9.)

KUVIO 15

Ovatko vanhempasi kurittaneet sinua ruumiillisesti lapsuudessasi ennen 18 vuoden ikää, prosenttiosuus vastaajista vuosina 2006, 2007, 2017 ja 2021.

Kokemusten yleisyydestä kertoo myös vastaajien ikäryhmittäinen tarkastelu (kuvio 16). Kuritusväkivalta on ollut kiellettyä lailla jo 38 vuotta (Lapsenhuoltolaki 361/1983). Silti myös 15–24-vuotiaista vastaajista 43 prosenttia ja 25–34-vuotiaista vastaajista 61 prosenttia oli kokenut itse ruumiillista kuritusta omassa lapsuudessaan.

KUVIO 16

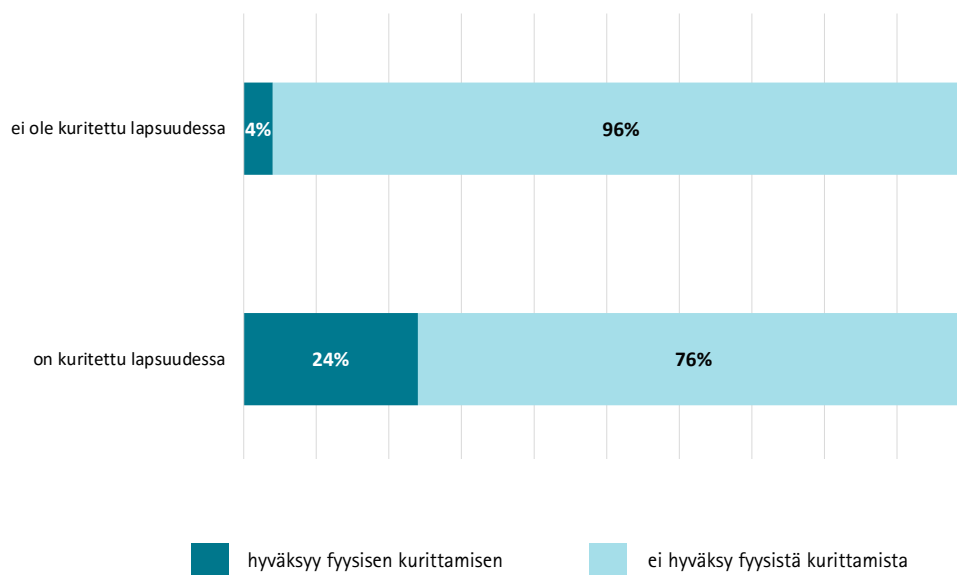
Ovatko vanhempasi kurittaneet sinua ruumiillisesti lapsuudessasi ennen 18 vuoden ikää, prosenttiosuus vastaajista ikäryhmittäin tarkasteltuna vuonna 2021.

Tämän vuoden vastaajista miehillä oli naisia enemmän ruumiillisia kurituskokemuksia lapsuudessa (miehet 65 %, naiset 58 %). Kouluterveyskyselyn (Ikonen ja Helakorpi 2019) mukaan tytöt kokevat kuitenkin poikia enemmän henkistä ja fyysistä väkivaltaa heistä huolta pitävien aikuisten taholta. Poikkeuksena ovat ne 4.–5.-luokkalaiset pojat, jotka ovat kokeneet selvästi enemmän fyysistä väkivaltaa kuin samanikäiset tytöt. Kun ottaa huomioon, että kuritusväkivalta kohdistuu aiempien tutkimusten mukaan usein pienempiin lapsiin, kouluterveyskyselyn tulos 10–11-vuotiaiden poikien kokemasta fyysisestä väkivallasta tukisi myös tämän aineiston taustatietoa, jonka mukaan miehet ovat kokeneet useammin kuritusväkivaltaa omassa lapsuudessaan.

Oman kuritustaustan vaikutus

Lapsuuden aikaisilla haitallisilla kokemuksilla (ACE, Adversed Childhood Experiences) on pitkäaikaisia ja kokonaisvaltaisia vaikutuksia aikuisuuteen asti (esim. Felitti 1998). Myös tässä aineistossa tulee selvästi esille, kuinka oma kuritushistoria on yhteydessä asenteisiin ja kuritusväkivallan käyttöön.

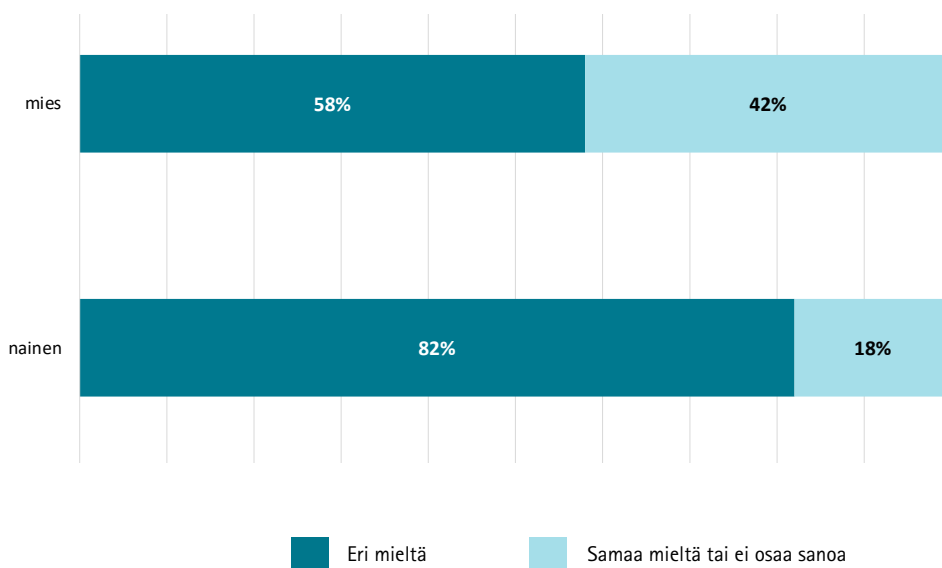
Lapsena kuritetuista vastaajista 24 prosenttia hyväksyy fyysisen kurittamisen poikkeustapauksissa. Sen sijaan vastaajista, joita ei ole kuritettu lapsuudessa, vain 4 prosenttia suhtautuu hyväksyvästi kuritusväkivaltaan (kuvio 17).

KUVIO 17

Ristiintaulukointi vastauksista kysymyksiin "Lasten ruumiillinen kurittaminen on ainakin poikkeustapauksessa hyväksyttävä kasvatuskeino" sekä "Ovatko vanhempanne kurittaneet Teitä ruumiillisesti lapsuudessanne ennen 18 vuoden ikäänne?". Ristiintaulukoinnissa on yhdistetty fyysisen kurittamisen hyväksyvien melko samaa mieltä- tai täysin samaa mieltä -vastaukset ja ei-hyväksyvien melko samaa mieltä- tai täysin eri mieltä -vastaukset. Ei osaa sanoa -vastaukset on jätetty analyysin ulkopuolelle. (n=889.)

Lasten ruumiillisen kurituksen hyväksymiseen vaikuttaa kuritustaustan lisäksi merkittävästi sukupuoli. Alla olevassa kuviossa (18) on tarkasteltu vain vastaajia, joilla on omakohtaista kokemusta kuritetuksi tulemisesta. Myös näistä vastaajista miehet suhtautuvat kuritusväkivaltaan selvästi hyväksyvämmän kuin naiset.

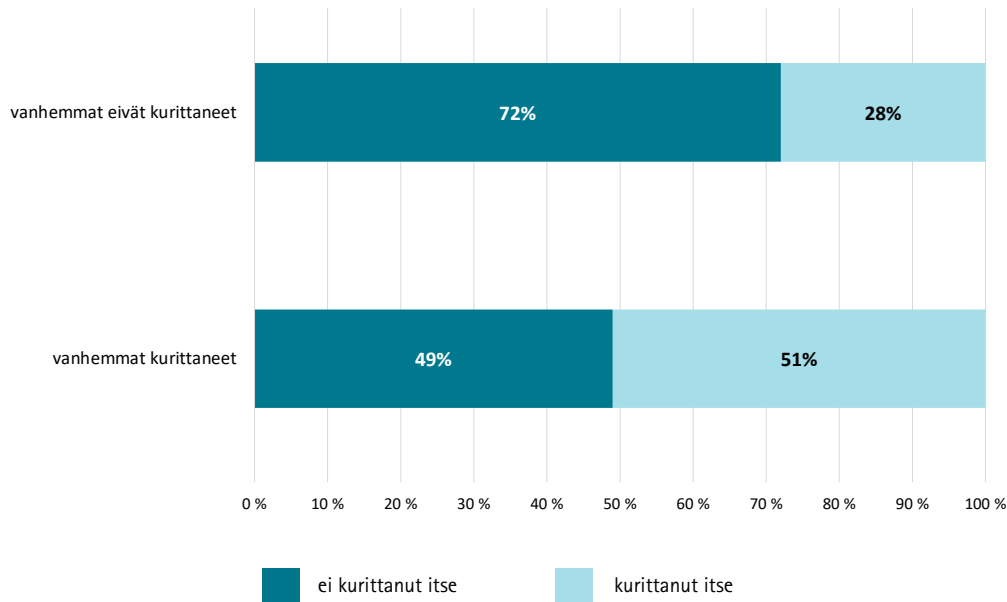

KUVIO 18

"Lasten ruumiillinen kuritus on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatuskeino" (n=638). Kuritusta kokeneiden vastaajien vertailu sukupuolen mukaan.

Myös oman kuritushistorian ja kurituskeinojen käytön yhteys on selvä, vaikka vastaajamäärä on tässä selvästi koko aineistoa pienempi (vanhempien osuus aineistosta on 168). Oma kuritustausta vaikuttaa selvästi siihen, kuinka itse on käyttänyt kuritusväkivaltaa. Kuritusta lapsuudessa kokeneista vastaajista 51 prosenttia on itse käyttänyt kuritusväkivaltaa, kun taas niistä, joita ei ole kuritettu omassa lapsuudessa, kuritusväkivaltaa on käyttänyt 28 prosenttia. Hyvin samantyyppisiä tuloksia saatiin myös vanhemmille suunnatusta Hyvä

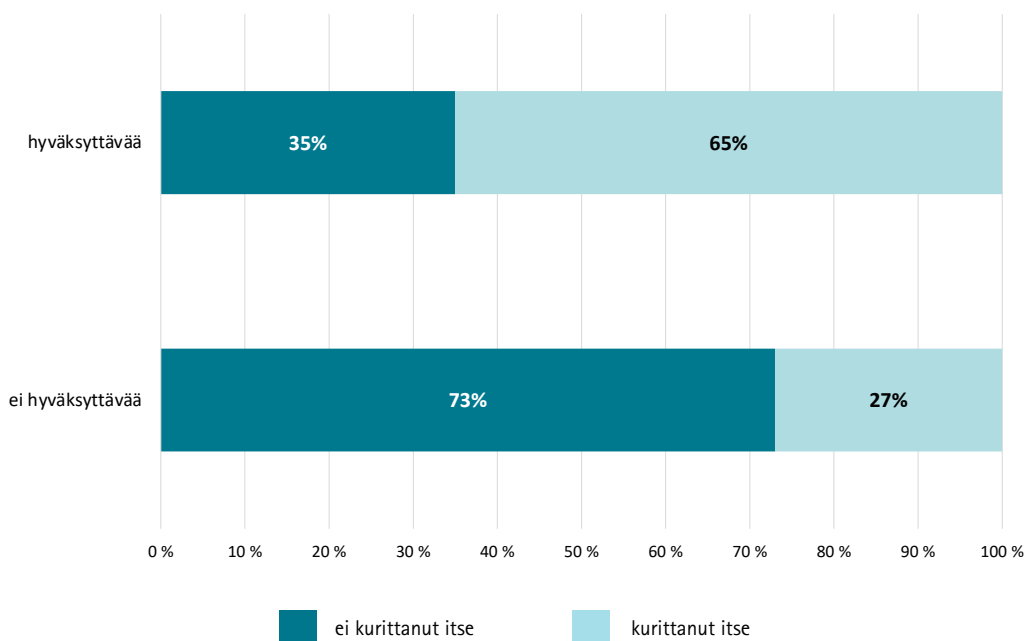
kasvaa -verkkokyselystä (Paasivirta ym. 2019, 13–14). Positiivista on, että lähes puolet itse kuritetuista on onnistunut katkaisemaan kierteen. Toisaalta huonoa se, että reilu neljäsosa aloittaa kurittamisen uudelleen.

KUVIO 19

Ristiintaulukointi lapsiperheiden vanhempien vastauksista kysymyksiin "Ovatko vanhempainne kurittaneet Teitä ruumiillisesti lapsuudessanne ennen 18 vuoden ikäänne?" sekä "Oletteko käyttäneet omien lastenne kasvatuksessa tukistamista, luunappia, sormille näpätystä, piiskaamista, kovakourasta kiinni tarttumista tai kovakourasta retuuttamista?" prosentteina vastaajista. Usein tai joskus yhtä tai useampaa käyttäneet yhdistetty luokkaan "On kurittanut". Ei vastausta- ja ei osaa sanoa -vastaukset on jätetty analyysin ulkopuolelle (n=163).

Aiemmin todettiin, että vaikka kuritusväkivaltaan suhtaudutaan melko kielteisesti, sitä käytetään edelleen melko paljon. Kun tarkastellaan fyysisen kurittamisen hyväksyttävyyttä ja sen yhteyttä kuritusväkivallan käyttöön, asenteiden ja oman toiminnan välillä näkyy selvä yhteys. Fyysisen kurittamisen ainakin poikkeustapauksissa hyväksyvistä vastaajista 65 prosenttia on käyttänyt jotain kuritusväkivallan muotoa. Niistä, jotka eivät hyväksy fyysistä kurittamista, vain 27 prosenttia kertoo kurittaneensa itse (kuvio 20).

KUVIO 20

Ristiintaulukointi lapsiperheiden vanhempien vastauksista kysymyksiin "Lasten ruumiillinen kurittaminen on ainakin poikkeustapauksessa hyväksyttävä kasvatuskeino" sekä "Oletteko käyttäneet omien lastenne kasvatuksessa tukistamista, sormille näpätystä, läimäytystä, piiskaamista, väkivallalla uhkailua?" prosentteina vastaajista. Ainakin yhtä keinoa joskus käyttäneet on yhdistetty luokkaan "On kurittanut". Huomioi, että muuttuja ei sisällä kovakourasta tarttumista eikä en osaa sanoa -vastauksia, jotka koskevat kurittamisen hyväksyttävyyttä (n=153).

KOVAKOURAISEMPAA KURITTAMISTA

Kuritusväkivallan käyttö on tämän kyselyn tulosten perusteella edelleen melko yleistä. 44 prosenttia vastaajista on käyttänyt jotain kuritusväkivallan muotoa, esimerkiksi tukistamista on käyttänyt viidennes vastaajista. Kyselyn vastauksissa suurin muutos huonompaan suuntaan on tapahtunut kovakouraisen kiinni tarttumisen tai retuuttamisen käytössä: lähes kolmasosa (32 %) vastaajista kertoi tehneensä näin usein tai joskus.

Miehet ovat vastanneet käyttäneensä hieman naisia enemmän kuritusväkivaltaa. Oman kuritustaustan vaikutus on kuitenkin suuri ja vaikuttaa myös tähän tulokseen. Kyselyn vastaajajoukossa miehiä oli kuritettu jonkin verran enemmän, ja se selittää osittain miesten ja naisten välistä eroa.

Ristiintaulukoinneissa tuli selvästi esille, että omassa lapsuudessa kuritetuiksi tulleet vastaajat suhtautuvat kuritusväkivaltaan hyväksyvämmiin ja ovat myös itse käyttäneet kuritusväkivaltaa muita enemmän. Aiemmissa tutkimuksissa on esitetty, että huoltajan aiheuttamaa fyysistä väkivaltaa kokeneilla lapsilla on suurempi riski vakavalle traumatisoitumiselle kuin lapsilla, joiden traumatisoivat kokemukset olivat perheen ulkopuolisten aiheuttamia. Huoltajan aiheuttamaa väkivaltaa kokeneiden lasten kokemukset alkoivat myös nuorempana ja kestivät pidempään. (Thulin ym. 2020.)

Osa IV

Kaltoinkohtelun riskitekijät ja kannustava kasvatus

Lasten kaltoinkohtelun riskiolot ja niiden suhde kuritusväkivaltaan ja ylisukupolvisuuteen

Lasten kaltoinkohtelu on maailmanlaajuinen ongelma, jota ei riittävästi ole pystytty vähentämään ja ehkäisemään. Lasten kaltoinkohtelu sisältää fyysistä, emotionaalista ja seksuaalista väkivaltaa sekä lapsen hoidon ja hoivan laiminlyöntiä. Tekijöinä ovat erityisesti ne, joiden tulisi huolehtia lapsesta tämän vanhempina tai muina huoltajina. Kaltoinkohteluun sisältyvät kuritusväkivallan eri muodot sekä vanhempien keskinäinen väkivaltaisuus, jota lapset saattavat nähdä tai jonka he saattavat vaistota (Hentilä ym. 2010, Hynynen ym. 2015). Nelivuotiaiden suomalaislasten vanhemmille toteutetun kyselyn mukaan 44 % nelivuotiaista oli kokenut ainakin yhtä emotionaalisen kaltoinkohtelun ja 14 % fyysisen kaltoinkohtelun muotoa (Leppäkoski ym. 2021).

Kaltoinkohteluun ja väkivaltaan liittyvä käsitteistö ei ole kovin selkeä suomeksi (Bildjuschkin ym. 2020) eikä englanniksi (WHO 2021), kuten Essi Julin kirjoittaa omassa tekstissään. Kaltoinkohtelulle on ominaista erityisesti se, että se voi olla myös tahatonta, ei-intentionaalista ja passiivista, kun taas väkivaltaan liittyy lähes aina tahallisuus ja aktiivisia tekoja. Kuritusväkivallalla on intentio, kuten lapsen rankaiseminen tai kasvattaminen. Kun käsitteitä käytetään moniammatillisissa lapsiperhepalveluissa tai tutkimuksessa, ne on aina syytä määritellä, koska eri ammattilaiset käyttävät omalla alallaan vakiintuneita käsitteitä (Vierula ym. 2019, Nieminen ym. 2020). Käsitteistön tunteminen on tärkeää, jotta yhteistyö onnistuisi.

Kaltoinkohtelun fyysiset muodot tunnistetaan paremmin, kun taas emotionaalinen kaltoinkohtelu ja laiminlyönti ovat hankalammin tunnistettavia ja todettavia (Laajasalo ym. 2019). Myöskään lainsäädäntö ei ulotu niihin kovin hyvin, mutta ne ovat vaikutuksiltaan yhtä haitallisia kuin fyysinen kaltoinkohtelu (Norman ym. 2012). Nelsonin ym. (2020) mukaan kaltoinkohtelu aiheuttaa lapselle toksisen stressitilan, joka voi aiheuttaa monipuolista vahinkoa esimerkiksi aivojen ja koko muun elimistön kehitykselle ja toiminnalle ja heikentää siten henkistä ja fyysistä terveyttä koko elämän ajan. Kaltoinkohtelu muodostaa ison osan ns. ACE-ilmiöstä (Adverse Childhood Experiences), joka tarkoittaa haitallisten tapahtumien kertymistä ja vaikutuksia lapsen elämään.

Tässä raportissa esitellään kaltoinkohtelun ilmenemistä erityisesti kuritusväkivallan näkökulmasta. Oman artikkelini tarkoituksena on tarkastella ja pohtia sitä, millaisia lasten kaltoinkohtelun riskit ja niiden muodostamat riskiolot ovat. Lisäksi pohdin sitä, miten niiden ylisukupolvisuus näyttäytyy aikuisille tehdyn kyselyn tulosten näkökulmasta.

Lasten kaltoinkohtelun riskiolot

Lasten kaltoinkohtelun riskitekijöitä on tutkittu valtavasti, ja niiden muodostamista riskioista on olemassa suuri määrä tietoa (Paavilainen & Flinck 2015, päivitys tulossa 2021, www.hotus.fi). Tieto riskitekijöistä ja niiden mahdollisesta kaltoinkohteluun johtavasta merkityksestä ei silti ole riittävästi auttanut ennaltaehkäisyssä. Kyseessä ovat monenlaiset, melko tavanomaisetkin lapsiperheen arjen huolet ja haasteet (Hentilä ym. 2010), jotka voivat liittyä vanhempaan, perheeseen tai lapseen. Vanhempaan liittyviä riskitekijöitä ovat esimerkiksi lapsena koettu kaltoinkohtelu. Savagen ym. (2019) tekemän meta-analyysin mukaan vanhemmalla saattaa olla lapsuuden kaltoinkohtelukokemuksiensa

KIRJOITTAJA

*Professori
Eija Paavilainen,
Tampereen yliopisto /
Etelä-Pohjanmaan
sairaanhoitopiiri*

vuoksi tavallista heikommalla resurssilla vastata vanhemmuuden haasteisiin. Lapsiperheammattilaisten tietämys riskitekijöistä on tärkeää, jotta niihin voisi pyrkiä vaikuttamaan lapsen ja perheen kohtaamisissa ja jotta tietämystä voisi soveltaa keskustelussa vanhempien kanssa.

Riski- tai *riskitekijä*-sanaa käytetään aika yleisesti tieteellisessä keskustelussa. Merikukka (2020) kirjoittaa riskin merkityksestä blogissaan. Riski kasvattaa jonkin asian, esimerkiksi perheessä tapahtuvan lasten kaltoinkohtelun, mahdollisuutta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että riskiolojen vallitessa kaltoinkohtelu aina toteutuisi. Riskien kannalta ehkä keskeisin asia onkin se, että ratkaisevaa on lapsen ja perheen kokonaistilanne, ei yksittäinen riskitekijä. Tieto riskitekijöistä ja niiden muodostamista riskioloista auttaa kuitenkin ymmärtämään lapsen ja perheen tilannetta ja arvioimaan sitä kokonaisuutena. Vähintään yhtä tärkeitä ovat suojaavat tekijät ja niiden vahvistaminen.

Perhetilanteen arvioinnissa voidaan käyttää apuna ”työkaluja”, kuten vanhemmille suunnattuja kyselylomakkeita (Ellonen ym. 2017b & 2019, Komulainen ym. 2017, Lepistö ym. 2017). Lasta ja perhettä voidaan auttaa tehokkaammin, kun ollaan tietoisia tilanteesta kokonaisuutena. Samalla voidaan edetä suojaavien tekijöiden vahvistamiseen ja edistää resilienssiä eli pärjäävyyttä, esimerkiksi turvallisia ja vakaita suhteita vaalivia olosuhteita kotona. Ylisukupolvisuus on merkittävä tekijä myös kaltoinkohtelun tapojen siirtymisessä. Siitä ei kuitenkaan tiedetä riittävästi, miten ja missä muodossa ne siirtyvät tai eivät siirry sukupolvelta toiselle.

Ylisukupolvisuuden merkitys kaltoinkohtelun ilmenemisessä kyselyn tulosten mukaan

Kyselyyn vastanneista aikuisista 62 %:lla oli ruumiillisia kurituskokemuksia omasta lapsuudestaan. Oma kuritushistoria on selvästi yhteydessä kurittamisasenteisiin: kuritusväkivaltaa ei hyväksy 96 % vastaajista, joita omat vanhemmat eivät ole kurittaneet, kun taas kuritetuilla vastaajilla luku on 76 %.

Lapsena kuritetuista vastaajista 51 % on kurittanut omia lapsiaan, ja kurittamattomista vastaajista omia lapsiaan kurittaa 28 %. Yhteys omaan kuritushistoriaan on aika selkeä, mikä tässäkin kyselyssä vahvistaa Savagen ym. (2019) usean tutkimuksen meta-analyysin tulosta. Nyt tehdyssä kyselyssä noin puolet lapsena kuritetuista pystyy katkaisemaan kierteen. Toisaalta hieman yli neljännes kurittaa omia lapsiaan, vaikka itseä ei ole kuritettu lapsena.

Oma toiminta on selvästi yhteydessä siihen, hyväksyykö vastaaja kurittamisen ainakin poikkeustapauksissa. Jos vastaaja hyväksyy ruumiillisen kurittamisen, 65 % myös toteuttaa sitä, kun taas niistä, jotka eivät sitä hyväksy, hieman yli neljännes kurittaa omia lapsiaan.

Tulosten mukaan tietoisuus ruumiillisen kurittamisen kieltämisestä lailla on kasvanut huomattavasti 2000-luvulla. Vuoteen 2017 verrattuna epätietoisien osuus on kuitenkin lisääntynyt selvästi (8 % ei osaa sanoa), erityisesti alle 35-vuotiailla. Vierulan ym. (2019) mukaan myös eri alojen ammattilaistilastoissa on puutteita lainsäädännön tuntemuksessa ja siinä, miten lakeja sovelletaan, kun lasten ja heidän perheidensä tuen tarvetta arvioidaan moniammatillisessa yhteistyössä.

Mitä keinoja on olemassa tilanteen parantamiseksi?

Kuten aiemmin totesin, riskioloja on kansainvälisesti tutkittu valtavasti ja niiden mahdollinen haitallisuus periaatteessa tiedetään. Myös monet kansainväliset ja kansalliset toimijat ovat tehneet julkilausumia, sopimuksia ja ohjeistuksia lasten kaltoinkohteluun ja lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan vaikuttamisesta ja sen ehkäisemisestä. Eri maiden tilastot kertovat, ettei tässä ole kovin hyvin onnistuttu, vaikka paljon hyvääkin on saatu aikaan. Kansallinen lainsäädäntö suhtautuu hyvin eri tavoin siihen, miten lapsiin kohdistuva kuritus- ja muu väkivalta määritellään. Lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun ehkäisy vaatii monen tason toimia.

Tällä hetkellä koronapandemia on entisestään lisännyt monien perheiden huolia ja riskioloja: perheet, joissa on ollut huolia ja riskitekijöitä, voivat entistä huonommin, mikä vaikuttaa myös lapsiin. Lapsiperheiden hyvinvointi on polarisoitunut. Sosiaaliset verkostot ovat pienentyneet, palveluiden saatavuus on muuttunut ja vähentynyt, ja perheet ovat eristäytyneet. Palvelut ovat osittain siirtyneet verkkoon. Esimerkiksi neuvoloiden ja kouluterveydenhuollon terveydenhoitajia on jatkuvasti siirretty koronatehtäviin.

Euroopan komission rahoittamassa ERICA-hankkeessa (<https://projects.tuni.fi/erica/>) on tehty lapsiperhepalveluiden ammattilaisille kaikkien saatavilla oleva Euroopan-laajuinen koulutusohjelma lasten kaltoinkohtelun riskioloista sekä mobiilisovellus vanhemmille oman tilanteen arviointia varten (Family Needs Checklist). Hoitosuosituksemme (Paavilainen & Flinck 2015) tekeillä olevassa päivityksessä korostuu perheenjäsenten ja ammattilaisten välinen systemaattinen keskustelu perheen tilanteesta, johon perhe voi saada tarvitseensa tukea. Vanhemmat tarvitsevat tietoa siitä, millainen käyttäytyminen ja toiminta saattaa olla haitallista lapselle ja millaista apua ja tukea esimerkiksi neuvolasta voi saada (Flinck ym. 2019). Asia ei ole itsestään selvä, vaikka neuvolan perustehtävät periaatteessa ovat tuttuja. Erityisesti emotionaalisen kaltoinkohtelun tavoista ja seurauksista lapselle tarvitaan lisää tietoa, samoin ylisukupolvisen kaltoinkohtelun katkaisemisesta. Siinä ovat tärkeitä ainakin vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta vahvistavat toimet (Madigan ym. 2019). Tiina Muukkonen kirjoittaa omassa tekstissään lisää ylisukupolvisuuteen vaikuttamisesta sekä kannustavasta kasvatuksesta.

Tekemämme metasynteesin mukaan (Bekaert ym. 2021) tärkeintä lapsen ja perheen kohtaamisessa ja auttamisessa avoin ja säännöllinen kommunikointi. Rehellisyys ja läpinäkyvyys lisäävät luottamusta, joka on tasa-arvoisen yhteistyön lähtökohta ja edistää sen tuloksellisuutta. Lapsi ja perhe tarvitsevat tietoa ja perusteluita yhteistyön ja valittujen keinojen toteuttamiseksi. Lapset ja perheet pitävät tärkeänä myös sitä, ettei työntekijä vaihdu. Nämä asiat voivat toteutua lapsiperhepalveluissa, joissa lapset ja perheet kohdataan dialogin keinoin.

Kannustava kasvatus lapsen turvana

Kuritus, rangaistus ja ojentaminen olivat kasvatuksen ohjenuorat pitkälle viime vuosituhaten lopulle saakka. Ruumiillisen kurittamisen kieltämisen ja lapsen oikeuksien sopimuksen ratifioinnin myötä piiskan ja kurituksen tilalle haettu 1980-luvulta lähtien toisenlaista tapaa kasvattaa lapsia. Vaikka kurittamisesta on totuttu puhumaan vanhempien kasvatuskäytäntönä, se on vaikuttanut myös ammattilaisten toimintaan lasten kanssa tai vähintään kasvatusasenteisiin.

Mitä sitten tilalle, kun vanhempien keinovalikoimasta otetaan pois kuritus, rangaistukset ja ojentaminen eli pahimmillaan fyysisesti tai henkisesti väkivaltaiset kasvatustavat? Viime vuosina niiden tilalle on rakentunut kannustava kasvatustapa ja -käytäntö, joka lähtee lasten oikeuksista ja tukee niiden toteutumista arjessa. Tässä artikkelissa kerron, mitä kannustava kasvatus on, miten aikuinen voi muuttaa kasvatusta kannustavaksi ja miltä kannustavan kasvatuksen tulevaisuus näyttää.

Mitä kannustava kasvatus on?

Yksinkertaistaen kannustava kasvatus on sitä, että aikuinen näkee lapsen lähtökohtaisesti myönteisesti ja välittää tuon viestin lapselle. Kannustava kasvatus sisältää empatiaa ja myötätuntoa lasta kohtaan, myönteistä tunnistamista ja lapselle annettavaa positiivista palautetta. Vanhemman on mahdollista siirtää kasvatuksen painopistettä kannustavampaan suuntaan ja opetella kannustavaa kasvatusta, vaikka se alun perin olisi luontevaa tai tuttua.

Lapsen oikeuksien toteutumisen lisäksi kannustava kasvatus tukee lapsen hyvinvointia sekä käytännössä että tutkitusti. Lasten hyvinvointi vahvistuu turvallisuuden, toimijuuden ja myönteisen minäkuvan kautta (Fattore ym. 2008, 62). Näitä elementtejä vahvistavat lapsen elämässä kannustavan kasvatuksen mahdollistamat tunteet ja suhteet. Kun huolta pitävä aikuinen (vanhempi tai muu kasvattaja) vaalii suhdetta ja huomioi lapsen tunteet, se luo turvallisuutta. Samoin se luo tilaa lapsen omalle toimijuudelle ja vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa. Kannustavuus, myönteinen suhtautuminen lapseen ja lapsen oikeudet kietoutuvat monin tavoin toisiinsa ja tukevat väkivallatonta kasvatustapaa.

Kannustava kasvatus nojaa tutkittuun tietoon kannustavasta vuorovaikutuksesta eli ICDP:n (<https://icdp.fi/fi/etusivu/>) tärkeimpiin sisältöihin. Kannustavan vuorovaikutuksen ytimessä on aikuisen käsitys lapsesta, siihen vaikuttaminen ja käsityksen kehittäminen (Hundeide & Armstrong 2011, 1 053). Lähtökohtana on lapsen näkeminen hyvänä ja arvokkaana, ja vanhempia ohjataan muokkaamaan vuorovaikutuksen laatua positiiviseen suuntaan lapsen kanssa. ICDP:ssä lapsen ja vanhemman väliset dialogit jaetaan kolmeen luokkaan (Hundeide 2017, Hundeide & Armstrong 2011, 1 056). Ne muodostavat pyramidin, jonka pohjana ja kooltaan suurimpana on tunnepohjainen dialogi, keskimmäisenä merkityksiä luova ja avartava dialogi ja kolmantena ja pienimpänä säätelevä dialogi.

Tunnepohjaisessa dialogissa vanhempi osoittaa pitävänsä lapsesta, seuraa lapsen aloitteita, pitää yllä läheistä vuoropuhelua sekä kannustaa ja antaa tunnustusta. Merkityksiä luovassa ja avartavassa dialogissa vanhempi auttaa lasta keskittymään yhteiseen huomion kohteeseen, luo merkityksiä lapsen

KIRJOITTAJA

Tiina Muukkonen,
kehittämispäällikkö,
Ensi- ja turvakotien liitto

kokemuksille ja laajentaa, selittää ja rikastaa niitä. Säätelevän dialogin käytön vanhempi suunnittelee askel askeleelta, ja siinä hän antaa tukea sopivasti, käyttää säätelyn tukena tuttuja tilanteita ja rutiineja sekä säätelee rajoja myönteisellä tavalla. ICDP-ajattelu käy kaikille lapsille ja vanhemmille iästä ja kulttuurista riippumatta. Se tukee lapsen kasvua alusta asti kannustavasti ja tukee samalla vanhempia olemaan kannustavia.

Kannustavan kasvatuksen osaksi sopii myös myönteinen tunnistaminen, jonka keskeisenä tavoitteena on arvokkuuden ja osallisuuden vahvistaminen (Häkli ym. 2015, 224). Kun myönteistä tunnistamista vahvistetaan yhteisöjen toimintatapana, sillä on monia positiivisia vaikutuksia lapselle, kuten itseluottamuksen, itsetunnon ja itsearvostuksen kehittyminen. Myönteisen tunnistamisen ja palautteen antamisen taito ovat tärkeitä taitoja paitsi vanhemmille myös kaikille lasten kanssa työtä tekeville. Kaikissa lasten kasvuyhteisöissä voidaan vahvistaa lapsen turvallisuutta, toimijuutta ja minäkuva myönteisen tunnistamisen avulla. Myönteinen tunnistaminen on toimintatapa, joka tukee kannustavaa kasvatusta keskittyen lapsessa olevaan hyvään ja toimivaan sekä vahvistaa niitä.

Kuinka kasvatusta muutetaan kurittavasta kannustavaksi?

Aina vanhemmat eivät hyvistä aikeista huolimatta pysty olemaan kannustavia, turvallisia tai väkivallattomia. Kuten tämä julkaisu kertoo, vanhempien asenteet ovat pääosin kuritusta vastaan, mutta käytännöt eivät kulje sen kanssa käsi kädessä.

*"Pelotti ku isi vei mut ulos, koska mä käyttäydyn huonosti. Mä itkin."
(lapsi 4 vuotta)²*

Välillä lapset pelkäävät vanhempiaan. Iso osa vanhemmista käyttää kuritusta joskus, joten iso osa lapsista kokee kurittamista eli henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Osa vanhemmista tunnistaa ongelman ja osaa itsenäisesti toimia ja muuttaa kasvatustapaansa, mutta eivät kaikki. Jos vanhempi tai ammattilainen tunnistaa lapsessa fyysisen tai henkisen väkivallan merkkejä tai vanhemmassa viitteitä sen käytöstä, asiaan on puututtava. Kuritusta myötäilevät asenteet eli myönteiset puheet ovat merkki tarpeesta kysyä lisää ja tarkistaa kasvatuskäytäntöjä keskustellen ja kenties havainnoiden. Väkivalta on otettava puheeksi sekä lapsen että vanhempien kanssa ja huolehdittava siitä, että väkivalta loppuu. Kasvatuksen tueksi on myös tarjottava kannustavampia tapoja.

Lapsen kaltoinkohtelun katkaisu (LKK) on suomalainen sovellus näyttöön perustuvasta CPC-CBT-menetelmästä (Combined Parent-Child Cognitive-Behavioral Group Therapy for Families at Risk for Child Physical Abuse). Se on tarkoitettu perheille, joissa vanhemmat käyttävät fyysistä tai henkistä väkivaltaa kasvatukseen ja joissa lapsilla voi esiintyä PTSD-oireita, masennusta ja käyttäytymisongelmia. LKK-ohjauksessa vanhemman lapseen kohdistama

²Linkistä löytyvä video kertoo perheen LKK-polusta lapsen näkökulmasta: <https://www.youtube.com/watch?v=EgUqLrv00iw>
Videon ovat tehneet LKK-koulutetut Minna Nuutinen ja Aleksandra Hyyriö. Artikkelissa käytetyt lasten ja vanhempien sitaattit ovat peräisin videosta.

väkivalta loppuu ja turvallinen vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä lisääntyy. Siinä huolehditaan väkivallan katkaisusta ja kannustavien kasvatustapojen opettelusta, ja työskentely tapahtuu sekä vanhempien että lasten kanssa. Lapsen kaltoinkohtelun katkaisu -mallissa positiivisten vanhemmuustaitojen opettelu on kriittinen osa väkivallan lopettamista (Runyon ym. 2018, 307). Keskeistä on vanhemman ja lapsen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen, ja se tapahtuu juuri opettelemalla kannustavaa kasvatusta (Runyon 2009). Malli on kansainvälisesti tutkittu, ja Suomessa siitä on aloitettu ammattilaisten koulutusohjelma, josta ensimmäiset ammattilaiset ovat jo valmistuneet.

Ohjelman mallinnuksesta ja käytöstä Suomessa on jo muutaman vuoden hyvät kokemukset, ja kaikissa parissakymmenessä perheprosessissa väkivalta on loppunut. Työskentelyn aikana väkivaltakokemusten vaikutusta tunteisiin käydään läpi lapsen kanssa. Vanhemman vastuunotto väkivaltaisesta käytöksestä ja anteeksi pyytäminen lapselta ovat välttämätön osa työskentelyä.

Työskentelyssä harjoitellaan erottelemaan ajatukset, tunteet ja toiminta toisistaan. Tunnepuhetta opetellaan ja erilaisen käyttäytymisen tunnistamista harjoitellaan. Vanhemmat kirjoittavat myös lapselle kirjeen, jossa teemoja on useita, myös vastuunotto. Ote erään vanhemman kirjeestä lapselle:

" – monesti erimielisyytemme eteni omalta osaltani huutamiseksi ja jopa lyömiseksi tai rumasti sanomiseksi. Tämä ei todellakaan ollut semmoista, mitä halusin meidän välillemme: olet rakas vaikka sen osoittaminen monesti jää sanomatta tai näyttämättä. Oma käyttäytymiseni monesti pelotti myös Maijaa ja äitiä."

Yksi vanhemman lapselle kirjoittaman kirjeen teemoista on kehuminen. Ote kirjeestä:

*"Olet iloinen ja yritteliäs.
Et pelkää puhua mieltä askarruttavista asioista.
Sinulla on kavereita,
joiden kanssa voit jakaa ajatuksia,
varsinainen hymypoika.
Hyvää alkanutta kesää ja aurinkoisia päiviä
– isä"*

Tärkeä yksittäinen taito kannustavan kasvatuksen toteuttamisessa on kehuminen. Sitä vanhemmat ovat opetelleet ja myös oppineet LKK:n avulla. Myös lapset opettelevat sitä tunnistamalla omia vahvuuksiaan ja sitten kehumista taitona. Kehuilla ja kannustuksella on lasten mukaan ollut iso vaikutus perhe-elämään, ja lapset ovat antaneet hyvää palautetta perheessä tapahtuneista muutoksesta.

*"Iskä on oppinut itsehillintää. Oon huomannu sen, ku ollaan käyty täällä Avokissa."
(14-vuotias nuori)*

*"Oon huomannu, että mä ja isi ei olla suututtu pitkään aikaan."
(9-vuotias lapsi)*

Kaltoinkohdeltuja lapsia ja verrokkiryhmää verranneesta tutkimuksesta (Thulin 2019, 93) ilmenee kiinnostava tieto, jonka mukaan kaltoinkohdellut lapset raportoivat useammin vanhemmuustyylin olevan epäjohtomukaisista. Tämä teki lapset epätietoisiksi siitä, miten vanhempien kanssa tuli käytäytyä "oikein". Epäjohtomukaisuus vaikutti myös negatiivisesti lapsen ja vanhemman tunnesuhteeseen.

Käsillä oleva asennekysely osoitti, että kurittamisen vastaiset asenteet eivät automaattisesti jatka vahvistumista, vaan ne heijastelevat ympäröivän yhteiskunnan muutoksia. Sana *kuritus* saa eri aikoina erilaisia mielleyhtymiä. Se, miten lähellä kurittamisen mielletään olevan henkistä tai fyysistä väkivaltaa, vaikuttaa varmasti sen myönteisenä tai kielteisenä pitämiseen. Lasten kokeman kuritusväkivallan tai kasvatuksellisen väkivallan kitkemisessä onkin tärkeässä roolissa suuren yleisön tiedon lisääminen kurituksen haitallisista vaikutuksista lapseen sekä vaihtoehtoisista tavoista kasvattaa. Kun kohde-ryhmänä on suuri yleisö, viestin kuulevat vanhempien lisäksi myös lapset, lapsen ja vanhempien läheiset sekä ammattilaiset heidän ympärillään. Viestiä oikeudesta väkivallattomaan lapsuuteen ja keinoista sen toteuttamiseksi on tärkeä välittää kaikille.

VIESTIN VIEMISESSÄ TARVITAAN ISOJEN OHJELMIEN LISÄKSI HELPPOJA APUVÄLINEITÄ, JOISTA VOIDAAN MAINITA SEURAAVAT:

- **"Väkivalta ja laiminlyönti kasvatuksessa – tunnista, puutu & auta"** (2016) <https://virtuaalikirja.fi/ensijaturvakotienliitto/>, joka sisältää tietoa, välineitä, tehtäviä ja neuvoja kannustavaan kasvatukseen
- **Turva10** <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/koulutus/turva10-pe-rehdytys/>, joka auttaa ottamaan puheeksi turvaa ja turvattomuutta aiheuttavia asioita lasten ja nuorten kanssa
- **Nuorten turvakortti** https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/etl_nuorenturva-kortti_15042021_digi
- **Vauvan turvakortti** https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/vauvan_turvaympyra_2018
- **Kasvatuksellisen väkivallan tunnistamisen apuna oleva nelikenttä -kortti** https://virtuaalikirja.fi/ensijaturvakotienliitto/wp-content/themes/idea-ensi_ja_turvakotien_liitto/img/vakivallan_nelikentta.pdf
- **Kannustavan kasvatuksen nelikenttä -kortti** https://virtuaalikirja.fi/ensijaturvakotienliitto/wp-content/themes/idea-ensi_ja_turvakotien_liitto/img/kannustava_nelikentta.pdf, joka auttaa uusien tapojen löytämisessä ja avaa sitä, millaista on hyvä fyysinen ja henkinen ohjaus, kohtaaminen ja perustarpeista huolehtiminen.

Kannustavan kasvatuksen tulevaisuus

Kannustava kasvatusta vaikuttaa lapsiin ja lapsuuteen sekä vanhempiin ja vanhemmuuteen useilla tavoilla. Se lisää lasten kykyä tuntea empatiaa toisia ihmisiä kohtaan ja empatian lisääntyminen taas mullistaa kaiken. Myötäelävä suhtautuminen toisiin on rokote, jota tarvitaan kuritusta, lasten kaltoinkohtelua ja väkivaltaa vastaan. Kun vanhemmat oppivat uudenlaisen tavan olla vuorovaikutuksessa lastensa kanssa, se vahvistaa heidän suhdettaan ja lisää lapsen turvallisuutta. Kannustava kasvatusta mahdollistaa sukupolvien välisen kaltoinkohtelun ketjujen katkaisun ja toisaalta lämpimät suhteet sukupolvien välillä.

Kannustava kasvatusta on voimavarana myös tilanteissa, joissa lapselle kertyy ACE-pisteitä³, ja se auttaa tasapainottamaan lapsen elämässä haitallisten elementtien painoarvoa. Yksittäisten lasten elämä muuttuu turvallisemmaksi, kun vanhemmat pystyvät toimimaan useammin kannustavasti kuin kaltoinkohtelun. Perheissä ja yhteiskunnassa tulee lisää tilaa lapsen äänelle, lapsen toiveille ja ajatuksille.

Toivon, että lasten ja vanhempien kanssa työskentelevät ammattilaiset tunnistavat jatkossa kannustavan kasvatuksen merkityksen lapselle ja vanhemmille ja että perheille on matalalla kynnyksellä tarjolla kannustavuuteen ohjaavia palveluita ja apuja tarvittaessa. Ammattilaisten ohjeet ja tuki, jotka ohjaavat vanhempia kohti kannustavaa kasvatusta, ovatkin tärkeitä. Lisäksi tarvitaan entistä enemmän suoraa työtä lasten kanssa, koska ammattilaisten kannustava asenne lapseen välittyy paitsi vanhempien kautta myös suoraan suhteessa lapseen. Näiden lisäksi tarvitaan toki vertaistukea ja yhteisöjen tukea kannustavaan vanhemmuuteen. Tärkeää on myös armollisuus. Avun hakemisen tulee olla helppoa, eikä hakijan tule pelätä tuomitsemista tai rankaisua vaan odottaa saavansa apua (tämä ei toki poissulje mahdollista rikosoikeudellista prosessia).

Jos kannustava kasvatusta yleistyy toivotulla tavalla, sillä on lasten hyvinvoinnin ja perheen sisäisten suhteiden parantumisen lisäksi yhteiskunnallista merkittävyyttä. Yhteiskunnastamme tulee sen myötä lapsiystävällisempi, ja kannustava asenne saattaa levitä hyvässä myötätulessa jopa aikuisten välisiin suhteisiin ja työelämänkin puolelle.

Asenteet kurituksen käyttöön kasvatustapana ovat siis pitkällä aikavälillä muuttuneet kurituksen vastaisiksi. Kun vuonna 1981 vielä 41 % piti kuritusta hyvänä tapana, vuonna 2021 sitä piti hyväksyttävänä kasvatustapana vain 14 %. Käytäntö ei ole muuttunut aivan samaan tahtiin, sillä 44 % vastaajista kuitenkin sanoo käyttäneensä jotain kurituksen keinoja usein tai joskus.

Miltä näyttää tulevaisuus vaikka 10 vuoden päästä, vuonna 2031? Meidän tulisi toimia siten, että kurituskeinoja käyttäneitä vastaajia on 10 % vähemmän eli 32 % ja että hyväksyttävänä kuritusta pitää enää 5 %. Kehitys ei kuitenkaan tapahdu itsestään, vaan kaikkien lasten ja perheiden kanssa toimivien tahojen (julkiset, järjestöt, seurakunnat ja yritykset) sekä median on

³ Lapsuuden haitallisia kokemuksia eli Adverse Childhood Experiences (Felitti ym. 1998) on tutkimuksessa listattu kymmenen. Mitä useampia erilaisia haitallisia kokemuksia lapsella on, sitä todennäköisemmin henkilöllä on riski käyttäytyä terveyttä vaarantavasti ja/tai sairastua vakavasti. Neljä haitallista lapsuuden kokemusta tai enemmän aiheuttaa hyvin suuren (kokemuksen mukaan 4–12 kertaisen) todennäköisyyden terveyden vaarantamiseen tai vakavaan sairastumiseen. Kymmenestä haitallisesta kokemuksesta kuusi on vanhempien lapseen kohdistamaa erilaista väkivaltaa ja kaltoinkohtelua.

tehtävä vaikuttamistyötä, lisättävä suuren yleisön tietämystä sekä kehitettävä ammattilaisten tietoja ja taitoja, joilla vanhempia autetaan kasvattamaan kannustavammin. Tulevaisuuden vanhemmat toivottavasti tavoittelevat kannustavaa kasvatustapaa ja löytävät myös tukea ollakseen lapsilleen kannustavia. Omaa ja oman lapsen tarinaa voi muuttaa – toivoa on.

Yhteenveto ja johtopäätökset

TÄMÄ SELVITYS ON JATKUMOA PITKÄLLE PERINTEELLE, jossa suomalaisilta on kysytty heidän kasvatusasenteistaan ja kuritusväkivallan käytöstä. Kuritusväkivalta on ollut lailla kiellettyä jo vuodesta 1984, mutta kuten tämä selvitys ja aiemmat tutkimukset (esim. Ellonen 2012) osoittavat, se ei ole kadonnut suomalaisten asenteista eikä teoista.

Lasten kohtaaman väkivallan esiintyvyys on suurta koko Euroopassa (mm. Thulin ym. 2020), myös Suomessa (Ikonen ja Helakorpi 2019). Suomalaisten asenteet kuritusväkivaltaa kohtaan ovat myös olleet aiemmissa tutkimuksissa sallivampia kuin esimerkiksi Ruotsissa, jossa kuritusväkivalta on niin ikään ollut kiellettyä pitkään (Ellonen ym. 2015).

Tämän selvityksen perusteella tietoisuus kuritusväkivallan lainvastaisuudesta on hieman heikentynyt. En osaa sanoa -vastauksia oli enemmän kuin edellisissä kyselyissä, ja erityisen paljon ne lisääntyivät nuoremmissa ikäluokissa.

Asenteet vaikuttavat hieman koventuneen. Muutos näkyi vuoteen 2017 verrattuna erityisesti henkisen ja fyysisen väkivallan haitallisuutta koskeneista kysymyksistä, joissa suhtautuminen oli nyt kautta linjan hieman sallivampaa. Asenteissa on näkynyt koko kyselyiden historian ajan sukupuolten välinen ero, ja se näkyi myös tämän kyselyn vastauksista. Miehet suhtautuvat naisia hyväksyvämmiin kuritusväkivaltaan, ja osittain miesten asenteet olivat muuttuneet edellisiä kyselyjä sallivammiksi.

Kuritusväkivallan käyttö on pysynyt melko samanlaisena, mutta verrattuna vuoden 2017 kyselyyn miehet vastasivat nyt kurittaneensa enemmän kuin naiset. Ero kuitenkin selittyy pitkälti oman lapsuuden kurituskokemuksilla, joita miehillä oli tässä aineistossa naisia enemmän.

Suurin ja huomiota herättävin muutos eri kuritusväkivallan muotojen käytössä oli kovakouraisen kiinni tarttumisen tai retuuttamisen lisääntyminen. 32 % vastaajista vastasi käyttäneensä tätä kuritusväkivallan muotoa usein tai joskus.

Asenteisiin ja omaan käyttäytymiseen vaikuttaa eniten oma kuritustautta. Vastaajat, joilla oli omia lapsuudenkokemuksia kurittavista vanhemmista, suhtautuivat kuritusväkivaltaan hyväksyvämmiin ja käyttivät kuritusväkivaltaa enemmän kuin vailla kurituskokemuksia olevat vastaajat.

Tämän vuoden kysely toteutettiin helmikuussa 2021, jolloin oltiin keskellä koronapandemiaa. Korona-ajan vaikutusta vastauksiin on vaikea arvioida. Tilastotietojen valossa lapsiin kohdistunut väkivalta vähentyi koronavuonna (Haapakangas 2021), mutta samaan aikaan lisääntyivät selvästi esimerkiksi vanhempien ahdistus ja masennusoireet (Nolvi ym. 2021), joiden tiedetään lisäävän lapsen kaltoinkohtelun riskiä. Aineiston keruujankohda on joka tapauksessa hyvä ottaa huomioon tuloksia vertailtaessa.

Toinen tuloksiin mahdollisesti vaikuttava tekijä on koronapandemiasta johtunut aineiston keruu sähköpostikyselynä internetpaneelissa eikä kasvokkaisiin tapaamisiin perustuvana Omnibus-kyselynä. Onko kasvokkain toteutetuissa kyselyissä ollut vaikeampi vastata herkästä aiheesta kuin sähköisesti? Onko sähköisessä vastaamisessa helpompi vastata ”en osaa sanoa”? Keruutavan vaikutuksesta yksittäisiin vastauksiin ei ole varmuutta, mutta en osaa sanoa -vastauksia ei kokonaisuudessaan ollut enempää kuin aiemmissa kyselyissä. Tuloksissa ei myöskään ollut radikaaleja eroavaisuuksia aiempiin kyselytuloksiin verrattuna lukuun ottamatta kovakouraista kiinniottamisen tapaa.

Tuloksien perusteella korostuu tarve lisätä tietoisuutta kuritusväkivallasta, sen eri muodoista ja merkityssisällöistä. Essi Julin kuvaa kuritusväkivalta-käsitteen määrittelyä koskevassa artikkelissaan hyvin niitä haasteita, joita liittyy lapsiin kohdistuvasta väkivallasta puhumiseen. Käsitteellä on omat rajoitteensa, mutta toisaalta se ilmentää hyvin vanhemman/kasvattajan ja lapsen/kasvatettavan välistä suhdetta ja sitä, milloin suhteessa käytettävät kasvatustavat ovat kielteisiä. Selvää on, että käytettävä käsite ja lainsäädännön määritelmät vaikuttavat suhtautumiseemme.

Eija Paavilainen kirjoittaa tekstissään riskiolojen vaikutuksesta kaltoin-kohteluun. Riskiolot eivät tarkoita sitä, että kaltoin-kohtelu aina toteutuu, mutta ne auttavat ymmärtämään kokonaistilannetta. Tämänkään selvityksen ei ole tarkoitus tehdä hyväksyttäväksi tai pitää itsestään selvyytenä esimerkiksi kuritusväkivalta-asenteissa ilmenevää sukupuolten välistä eroa. Tulokset kuitenkin vahvistavat ajatusta, että vanhempien tietoisuutta lasten oikeuksista ja erityisesti oikeudesta väkivallattomaan lapsuuteen on edelleen lisättävä. Tarvitaan lisää ennaltaehkäisevää työtä suhteessa molempiin vanhempiin. (Ks. myös Ellonen ym. 2015.) Myös Eija Paavilainen korostaa kirjoituksessaan, että vanhemmat tarvitsevat lisää tietoa siitä, millainen käyttäytyminen ja toiminta on haitallista lapselle ja mitä apua ja tukea esimerkiksi neuvolasta voi saada.

Asenteilla on merkitystä. Kuritusväkivallan hyväksynnän aste ennakoi myös sitä, miten kuritusväkivaltaa käytetään (ks. esim. Vittrup ym. 2006). Tämä tuli esille myös tämän kyselyn tuloksista. Kyselyn merkitys on historiallinen ja kertoo suomalaisten kasvatusasenteiden ja käytöksen pitkän aikavälin muutoksesta yhteiskunnassamme. Tulokset osoittavat sen, että joihinkin kuritusväkivallan muotoihin suhtaudutaan edelleen melko sallivasti ja että kuritusväkivallan muotoja on yhä käytössä.

Tulokset korostavat jälleen sitä, kuinka suuri merkitys on lapsuuden aikaisilla haitallisilla kokemuksilla (ACE) ja tässä kyselyssä siis omilla kuritusväkivaltakokemuksilla. Kysymys kuuluu, kuinka väkivallan ylisukupolvinen kierre voidaan katkaista? Aiemmassa, kannustavaa kasvatusta koskeneessa verkkokyselyssä 60 % kyselyyn vastanneista (n=529) toivoi saavansa nykyistä enemmän apua, tietoa ja tukea kasvatustilanteisiin. Eniten toivottiin matalan kynnyksen palvelua, josta voisi saada apua omaan vanhemmuuteen ja parisuhteeseen, sekä yhteisöllisyyttä esimerkiksi verkon välityksellä chat-palveluna, puhelinpalveluna tai koulutuspalveluna. (Paasivirta ym. 2019.) Eija Paavilainen korostaa kirjoituksessaan lapsiperhepalveluiden merkitystä erityisesti perheiden kohtaamisessa. Tärkeintä olisi avoimuus ja rehellisyys, jotta vaikeitakin aiheita voisi ottaa puheeksi.

Halusimme nostaa tässä selvityksessä tuloksien raportoinnin rinnalle myös sen, mitä voidaan tarjota tilalle, kun fyysisesti ja henkisesti väkivaltaiset kasvatustavat otetaan pois. Tiina Muukkosen kirjoitus havainnollistaa hyvin kasvattajan mahdollisuutta oppia kannustavaa kasvatusta, jonka keskiössä on lasta kohtaan tunnettava empatia ja myötätunto. Keskeistä ylisukupolvisen

Kannustavalla kasvatuksella on mahdollisuus tukea ja lisätä lapsen hyvinvointia.

ketjun katkaisemisessa on Muukkosen mukaan puheeksi ottaminen ja uudenlaisen kasvatustavan opettelu. Suomessa tähän on myös kehitetty kansainvälisesti tutkittua LKK-menetelmää. Tiina Muukkonen kiteyttää hienosti kirjoituksessaan, että paras rokote kuritusväkivaltaa vastaan on myötäelävä suhtautuminen ja toivon näkökulma. Niitä lisäämällä voimme kasvattaa lapsiamme hellemmmin käsin.

Lähteet

- Bekaert Sarah, Paavilainen Eija, Schecke Henrike, Baldacchino Alex, Jouet Emmanuelle, Zablocka-Zytka Lidia, Bachi Bianca, Bartoli Francesco, Carra Giuseppe, Cioni Riccardo, Crocamo Cristina ja Appleton Jane. 2021. Family members' perspectives of child protection services, a metasynthesis of the literature. *Children and Youth Services Review* 2021; 128: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106094>
- Bildjuschkin Katriina, Ewalds Helena, Hietamäki Johanna, Kettunen Hanna, Koivula Tanja, Mäkelä Jukka, Nipuli Suvi, October Martta, Peltonen Joonas ja Siukola Reetta. 2020. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpaperi 1/2020. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Damant Dominic, Lapierre Simon, Lebossé Catherine, Thibault Sylvie, Lessard Geneviève, Hamelin-Brabant Louise, Lavergne Chantal ja Fortin, Andrée. 2010. Women's abuse of their children in context on domestic violence: reflections from women's accounts. *Child and Family Social Work* 15 (1), 12–21.
- Ellonen Noora, Rantanen Heidi, Lepistö Sari, Helminen Mika ja Paavilainen Eija. 2019. The use of the Brief Child Abuse Potential Inventory in the general population in Finland. *Scandinavian Journal of Primary Health Care* 2019: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02813432.2019.1571002>
- Ellonen Noora, Lucas Steven, Tindberg Ylva ja Jansson, Staffan. 2017a. Parents' Self-Reported Use of Corporal Punishment and Other Humiliating Upbringing Practices in Finland and Sweden – A Comparative Study. *Child Abuse Review*, vol 26.
- Ellonen Noora, Lepistö Sari, Helminen Mika ja Paavilainen Eija. 2017b. Cross-cultural validation of the Child Abuse Potential Inventory in Finland: Preliminary findings of the study among parents expecting a baby. *Journal of Social Services Research* 2017: 43(3): 308–318.
- Ellonen Noora, Jernbro Carolina, Jansson Staffan, Tindberg Ylva ja Lucas Steven. 2015. Current Parental Attitudes Towards Upbringing Practices in Finland and Sweden 30 Years after the Ban on Corporal Punishment. *Child Abuse Review* vol. 24, s. 409–417.
- Ellonen Noora. 2012. Kurin alaiset. Lasten ja vanhempien välisten ristiriitojen ratkaiseminen perheissä. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 103.
- Fagerlund Monica, Peltola Marja, Kääriäinen Juha, Ellonen Noora ja Sariola Heikki. 2014. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110.
- Fattore Toby, Mason Jan ja Watson Elizabeth. 2008. When Children are Asked About Their Well-being: Towards a Framework for Guiding Policy. Springer Science + Business Media B. V., Published online: 5 December 2008.
- Flinck Aune, Rantanen Heidi ja Paavilainen Eija. 2019. Äitien kokemuksia neuvolapalveluista ja neuvolan kyselylomakkeista: Analyysi äitien kirjoituksista sosiaalisessa mediassa. *Yhteiskuntapolitiikka* 2019; 84: 322–331.
- Fréchette Sabrina ja Romano Elisa. 2015. Change in Corporal Punishment Over Time in a Representative Sample of Canadian Parents. *Journal of Family Psychology* 2015, vol. 29, No. 4, s. 507–517.
- Haapakangas Kimmo. 2021. Vanhempien lapsiinsa kohdistama väkivalta väheni koronavuonna – avopuolisoiden väliset teot kasvoivat eniten. Tilastokeskus, Tieto & Trendit -artikkelit, verkkojulkaisu. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/vanhempien-lapsiinsa-kohdistama-vakivalta-vaheni-koronavuonna-avopuolisoiden-valiset-teot-kasvoivat-eniten/>
- Harrikari Timo. 2019. Lastensuojelun historia. Tampere: Vastapaino.
- Heinonen Anna. 2015a. Neutralizing disciplinary violence: A typology of parents' use-of-violence accounts. *Victims & Offenders* 10 (3), 270–292.
- Heinonen Anna. 2015b. The construction of disciplinary violence against children – Social workers', police officers' and parents' rationales. Turku: Turun yliopiston julkaisuja. Sarja B, osa 410.
- Heinonen Anna ja Ellonen Noora. 2016. 'Crime or not?' – Police officers' perceptions of disciplinary violence, its criminalisation and its investigation. *Policing and Society* 26 (5), 503–521.
- Hentilä Sabina, Ellonen Noora, Paavilainen Eija, Kääriäinen Juha ja Koivula Tanja. 2010. Lasten kaltoinkohtelun tilanteet. *Janus* 2010; 18(3): 260–276.
- Hundeide Karsten. 2017. Kannustava vuorovaikutus käytännössä. ICDP-ohjelman toteutus. ICDP Suomi ry.
- Hundeide Karsten ja Armstrong Nicoletta. 2011. ICDP approach to awareness-raising about children's rights and preventing violence, child abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect* 35 (2011) 1 053–1 062. Elsevier.
- Hynynen Riikka, Paavilainen Eija, Kylmä Jari ja Lepistö Sari. 2015. Nuorten näkemyksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista. *Hoitotiede* 2015; 27(2): 93–103.
- Hyvärinen Sauli. 2017. Piiskasta jäähypenkkiin – Suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2017. Helsinki: Lastensuojelun keskusliiton verkkojulkaisu 2/2017. <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Piiskasta-jaahypenkkiin-1.pdf>
- Häkli Jouni, Kallio Kirsi Pauliina ja Korkiamäki Riikka (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen.

- Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 90.
- Ikonen Riikka ja Helakorpi Satu. 2019. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019. Tilastoraportti 33/2019, Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091528281>
- Jokinen Arto. 2017. Maskuliinisuus ja väkivalta. Teoksessa Niemi Johanna, Kainulainen Heini ja Honkatukia Päivi (toim.). 2017. Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Vastapaino, Tallinna.
- Julin Essi. 2021. Lapsiin kohdistuva väkivaltarikostutkinta: Vanhempien näkökulma. Tampere: Tampereen yliopiston väitöskirjat 451.
- Kainulainen Heini ja Niemi Johanna. 2017. Parisuhdeväkivallan tunnistaminen rikosoikeudellisessa järjestelmässä. Teoksessa Johanna Niemi, Päivi Honkatukia & Heini Kainulainen (toim.) Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Tampere: Vastapaino, 275–310.
- Keiski Pia, Flinck Aune, Kaunonen Marja ja Paavilainen Eija. 2016. Women's experiences of perpetrating family violence: a qualitative study. Journal of research in nursing 21 (5–6), 417–429. KKO: 1993:151. Korkeimman oikeuden ennakkopäätös. <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1993/19930151> Luettu 9.8.2021.
- Komulainen Jenni, Lepistö Sari, Helminen Mika, Kylmä Jari ja Paavilainen Eija. 2017. Tulevien vanhempien alkoholinkäyttö raskausaikana. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 2017; 54: 269–284.
- Korpilahti Ulla, Kettunen Hanna, Nuotio Erika, Jokela Satu, Nummi Vuokko Maria ja Lillsunde Pirjo (toim.) 2019. Väkivallaton lapsuus: toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4123-6>
- Laajasalo Taina, Paavilainen Eija, Järvillehto Vasilisa ja Keiski Pia. 2019. Henkinen väkivalta ja laiminlyönti. Teoksessa: Väkivallaton lapsuus. Korpilahti Ulla, Kettunen Hanna, Nuotio Erika, Jokela Satu, Nummi Vuokko Maria & Lillsunde Pirjo (toim.) Sosiaali- ja terveysministeriö 2019: 27, Helsinki, 190–197. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4123-6>
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)
- Lattu Emmi. 2016. Naisten tekemä väkivalta. Acta Universitatis Tamperensis 2176. Tampere: Tampere University Press.
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Lepistö Sari, Ellonen Noora, Helminen Mika ja Paavilainen Eija. 2017. Lapsiin kohdistuvan väkivallan arvioiminen. Yhteiskuntapolitiikka 2017; 82: 212–221.
- Leppäkoski Tuija, Vuorenmaa Maaret ja Paavilainen Eija. 2021. Psychological and physical abuse towards four-year-old children as reported by their parents: A national Finnish survey. Child Abuse & Neglect 2021 <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105127>
- Madigan Sheri, Cyr Chantal, Eirich Rachel, Pasco Fearon R.M, Ly Anh, Rash Christina, Poole Julie C. ja Alink Lenneke. 2019. Testing the cycle of maltreatment hypothesis: Meta-analytic evidence of the intergenerational transmission of child maltreatment. Development and Psychopathology 2019; 31: 23–51.
- Merikukka Marko. 2020. Riskitekijä – epäonnistunko varmasti? Blogiteksti <https://itla.fi/riskitekija-epaonnistunko-varmasti/>
- Nelson Charles, Bhutta Zulfiqar, Burke Harris Nadine, Danese Andrea ja Samara Muthanna. 2020. Adversity in childhood is linked to mental and physical health throughout life. BMJ 2020; 371:m3048. Doi:10.1136/bmj.m3048
- Niemi Johanna, Honkatukia Päivi ja Kainulainen Heini (toim.). 2017. Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Tampere: Vastapaino.
- Nieminen Irja, Vierula Tarja, Pösö Tarja ja Paavilainen Eija. 2020. Moniammatillinen palvelutarvearviointi muutoksessa ja muuttuvassa ympäristössä: Lapsi- ja perhepalveluiden ammattilaisten näkemyksiä. Janus 2020; 28: 237–253.
- Nolvi Saara, Karukivi Max, Korja Riikka, Lindblom Jallu, Karlsson Linnea ja Karlsson Hasse. 2021. Vanhempien masennus- ja ahdistusoireet lisääntyivät COVID-19-pandemian alkuvaiheessa – FinnBrain-syntymäkohorttitutkimus. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2021;137(11):1203–10. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16165>
- Norman Rosana, Byambaa Munkhtsetseg, De Rumna, Butchart Alexander, Scott James ja Vos Theo. 2012. The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. PLoS Med 2012 9(11): e1001349.
- Oikeusministeriö. 2013. 8-vuotiaan lapsen kuolemaan johtaneet tapahtumat. Selvityksiä ja ohjeita 32/2013. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Paasivirta Annukka, Hurskainen Juuli ja Pitkänen Miia. 2019. Hyvä kasvaa – vanhempien kokemuksia kannustavan kasvatuksen käytöstä. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 3/2019. https://www.iskl.fi/wp-content/uploads/Hyva%CC%88_Kasvaa_final_.pdf

- Paavilainen Eija ja Flinck Aune. 2015. Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen tehokkaat menetelmät sosiaali- ja terveydenhuollossa. Hoitotyön Tutkimussäätiö. www.hotus.fi
- Raunima Mari, Lepistö Sari, Koivisto Anna-Maija, Kylmä Jari ja Paavilainen Eija. 2020. Vanhempien kokemukset neuvolasta saadusta tuesta vauva-aikana ja tuessa koetut muutokset odotusajan ja vauva-ajan välillä. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti* 2020; 57: 303–320.
- Rikoslaki (39/1889)
- Runyon Melissa K., Cruthirds Stephanie ja Deblinger Esther. 2018. Evidence-Based Approaches to Empower Children and Families at Risk for Child Physical Abuse to Overcome Abuse and Violence. *The Wiley Handbook of What Works in Child Maltreatment: An Evidence-Based Approach to Assessment and Intervention in Child Protection*, edited by Dixon Louise et al.
- Runyon Melissa K., Deblinger Esther ja Schroeder Christine M. 2009. Pilot Evaluation of Outcomes of Combined Parent-Child Cognitive-Behavioral Group Therapy for Families At-Risk for Child Physical Abuse. *Cognitive and Behavioral Practice* 16 (1), 101–118.
- Savage Laura-Emilie., Tarabulsy George, Pearson Jessica, Collin-Vezina Delphine ja Gagne Lisa-Marie. 2019. Maternal history of childhood maltreatment and later parenting behavior: A meta-analysis. *Development and Psychopathology* 2019; 31: 9–21.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. Sosiaali- ja terveysministeriön kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma, Älä lyö lasta! 2010–2015. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja STM 2010:7.
- Taylor Catherine A., Hamwas Lauren, Rice Janet, Newman Denise L. ja DeJong William. 2011. Perceived Social Norms, Expectations, and Attitudes toward Corporal Punishment among an Urban Community Sample of Parents. *Journal Urban Health* 2011 huhtikuu; 88(2): s. 254–269. <https://dx.doi.org/10.1007%2Fs11524-011-9548-7>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Kuritusväkivalta-verkkosivut. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen/vakivallan-ehkaisy/kuritusvakivalta>
- Thulin Johanna, Kjellgren Cecilia ja Nilsson Doris. 2020. Children's Disclosure of Physical Abuse – The Process of Disclosing and the Responses from Social Welfare Workers. *Child Care in Practice*, 26:3. s. 285–299.
- Thulin Johanna. 2019. Putting Word to Child Physical Abuse. Possible consequences, the process of disclosure, and effects of treatment. From children's perspectives. Linnaeus University Dissertations. No 351/2019.
- Toivonen Virve ja Pollari Kirsi. 2021. Hyvä hoito ja kasvatus osana lapsen huoltoa. Teoksessa Hakalehto Suvianna ja Toivonen Virve (toim.) *Lapsen oikeudet perheessä*. Kauppakamari.
- Valtioneuvoston julkaisuja. 2020. Lasten ja nuorten hyvinvointi koronaviruksen jälkihoidossa. Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-883-0>
- Vierula Tarja, Pösö Tarja ja Paavilainen Eija. 2019. Moniammatillisuus ja palvelutarvearviointi lapsi- ja perhepalveluissa. *Ammattilaisten näkemykset pulmakohdista*. Yhteiskuntapolitiikka 2019; 84: 292–300.
- Vittrup Brigitte, Holden George W. ja Buck Jeanell. 2006. Attitudes Predict the Use of Physical Punishment: A Prospective Study of the Emergence of Disciplinary Practices. *Pediatrics* 2006;117, s. 2 055–2 064.
- WHO. 2021. European Regional Status Report on Preventing Violence Against Children. <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/european-regional-status-report-on-preventing-violence-against-children-2020>

Liitteet

LIITE 1: TUTKIMUSKYSYMYKSET

Kaikilta vastaajilta kysyttiin seuraavat kysymykset:

- Ovatko suomalaiset samaa vai eri mieltä väittämistä (5 = täysin samaa mieltä ja 1 = täysin eri mieltä):
 - Lasten ruumiillinen kuritus (ruumiillinen rankaiseminen) on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatustapa.
 - Lapsen tukistaminen tai luunapin antaminen on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävää
 - Lasten ja vanhempien välillä esiintyviä ristiriitoja on ainakin poikkeustapauksissa oikeutettua ratkoa kohtuullista väkivaltaa käyttäen.
 - On ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävää, että vanhemmat käyttävät lapsiinsa lievää tai kohtuullista kuritusväkivaltaa.
 - Lapselle huutaminen on oikeutettu tapa puuttua lapsen huonoon käytökseen.
 - Ruumiillisella kurituksella (ruumiillisella rankaisemisella) uhkaaminen on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatustapa.
 - Lapsen toistuva määrääminen yksin rauhoittumaan, esimerkiksi jäähypenkille on hyväksyttävä kasvatustapa.

Vastaajilta, joilla alle 18-vuotiaita lapsia, kysyttiin seuraava kysymys:

- Ovatko he käyttäneet omien lastensa kasvatuksessa seuraavia keinoja (usein/joskus/ei):
 - tukistaminen
 - luunappi
 - läimäytys
 - piiska
 - sormille näpätys
 - kovakourainen kiinni tarttuminen tai kovakourainen retuuttaminen
 - väkivallalla uhkailu.

Kaikilta vastaajilta kysyttiin seuraavat kysymykset:

- Salliiko laki lapsen ruumiillisen kurituksen (ruumiillisen rankaisemisen)? Kyllä/ei
- Ovatko vanhemmat kurittaneet (rankaisseet) ruumiillisesti lapsuudessaan ennen 18 vuoden ikää? Kyllä/ei
- Kuinka haitallisia lapsen kasvulle ja kehitykselle seuraavat asiat ovat vanhemman tekemänä? (4 = erittäin haitallisia ja 1 = ei lainkaan haitallisia):
 - Piiskan antaminen
 - Lapsen tukistaminen
 - Lapsen uhkaaminen ruumiillisella kurittamisella
 - Lapsen huomiotta jättäminen eli niin sanottu mykkäkoulu
 - Lapselle huutaminen
 - Lapsen pelottelu esimerkiksi hylkäämisellä tai satuttamisella
 - Lapsen nälviminen tai vähättely
 - Lapsen määrääminen yksin rauhoittumaan, esimerkiksi jäähypenkille tai omaan huoneeseen
 - Lapsen vakava puhuttelu
 - Toisen vanhemman haukkuminen tai mustamaalaaminen lapselle

- Toisen vanhemman ja lapsen yhteydenpidon häiritseminen, esimerkiksi vanhempien eron jälkeen
- Ovien paiskominen tai muu aikuisen aggressiivinen käytös, joka kohdistuu esineisiin tai tavaroihin, lapsen läsnä ollessa
- Altistaminen vanhempien keskinäiselle haukkumiselle
- Altistaminen vanhempien keskinäiselle kovaääniselle riitelylle
- Altistaminen vanhempien keskinäiselle fyysiselle väkivallalle

